

# Rasismi ja syrjintä urheilukulttuurissa sosiaalisen median aikakaudella

rasismi sosiaalinen media syrjintä urheilijat urheiluorganisaatiot

## Riikka Turtiainen

riikka.turtiainen[at]utu.fi

FT, digitaalinen kulttuuri

Turun yliopisto

*Artikkeli käsittelee ammattilaisurheilijoiden sosiaalisen median käyttöä näkökulmanaan urheilukulttuurissa esiintyvä rasismi ja syrjintä. Tarkastelun kohteena ovat lähimenneisyyden urheiluaiheiset sosiaalisen median sisällöt, jotka koskevat etnisyyttä, sukupuolta tai seksuaalisuutta. Sosiaalisen median sisältöjen erittelyn lisäksi artikkeli keskittyy tarkastelemaan sitä, miten tapauksia käsitellään julkisuudessa – erityisesti urheilujournalistisissa yhteyksissä. Tarkoituksena on tehdä näkyväksi myös urheilutoimijoiden välisiä valtasuhteita, jotka vaikuttavat sosiaalisen median käytön taustalla.*

FC Barcelonan huippujalkapalloilija Dani Alves joutui rasistisen teon kohteeksi Espanjan liigan ottelussa 27.4.2014 Villarrealia vastaan, kun häntä heitettiin katsomosta banaanilla. Banaani on urheilukulttuurissa tyypillinen symboli, jolla viitataan apinaan ja sitä kautta solvauksen kohteen etniseen tautaan. Brasilialaissyntyinen Alves oli antamassa kulmapotkua, mutta pysähtyikin poimimaan banaanin maasta ja syömään sen. Dani Alvesin teko oli itsessään nerokas kumarrus rasisminvastaisuudelle televisoidun ottelun levitessä ympäri maailmaa. Ilmiö kasvoi entisestään, kun Alvesin maajoukkuekollega, brassitähti Neymar julkaisi samana päivänä [\[i\]](#) Twitterissä linkin Instagram-kuvaan, jossa hän söi banaania poikansa kanssa. Hän lisäsi viestiin tunnisteeseen #WeAreAllMonkeys. Ammattilaisurheilijat ympäri maailman lähtivät mukaan – mahdollisesti ennalta suunniteltuun – kampanjaan, ja sosiaalinen media täyttyi nopeasti rasisminvastaisista banaanikuvista. Verkcomeemi [\[ii\]](#) levisi niin tavallisten urheilun seuraajien kuin poliitikkojen ja muiden yhteiskunnallisten vaikuttajienkin keskuuteen. Jalkapallomaailmassa harjoitettu rasisminvastainen työ sai tämän urheilijälähtöisen tempauksen kautta enemmän näkyvyyttä kuin monen virallisemmän kampanjan kautta yhteensä.



Kuva 1. Neymarin Instagramissa 27.4.2014 FC Barcelona–Villarreal-pelin jälkeen julkaisema valokuva.

Dani Alvesin ja Neymarin tapaus on hyvä esimerkki siitä, että huippu-urheilijoilla on halutessaan edellytykset puuttua urheilukulttuurin epäkohtiin ja herättää sitä kautta laajempaa yhteiskunnallista keskustelua ajankohtaisista aiheista. Suosittujen urheilulajien menestyjät ovat laajasti seurattuja julkisuuden henkilöitä, joilla on mahdollisuus vaikuttaa seuraajiensa arvomaailmaan. Urheiluyhteisö ja media ovat kiinnostuneita heidän tekemisistään niin urheilukentillä kuin niiden ulkopuolellakin. Sosiaalisen median myötä viestintämaailmassa eletään voimakasta murroskautta, mikä näkyy erityisesti reaaliaikaisuudesta ammentavan urheilujournalismin kentällä. (Ks. esim. Dart 2014; Clavio 2013; Butler, Zimmerman & Hutton 2013; Sheffer & Schultz 2013; Hutchins & Rowe 2012; Hambrick et al. 2010.)

Sosiaalinen media tarjoaa urheilijoille itseilmaisun välineen ja ikään kuin suoran kanavan yleisönsä tavoittamiseen, kun medianäkyvyys ei ole enää yksinomaan urheilujournalistien ja mediayhtiöiden määriteltävissä. Dani Alvesilla on Twitterissä 5,75 miljoonaa seuraajaa ja toisen banaanitempauksen alullepanijan Neymarin valokuvavirtaa seuraa 12,26 miljoonaa Instagram-palvelun käyttäjää (2.11.2014). Se, että sosiaalisen median palvelut tarjoaisivat urheilijoille mielipideareenan tyystin ilman välikäsiä, on toki harhakuvitelma. Monet urheilukulttuurin taustalla toimivat tahot pyrkivät säätelemään urheilijoiden sosiaalisen median esityksiä erilaisten ohjeistusten ja sanktioiden kautta. Kirkkaimmassa valokeilassa ovat itse urheilutähdet, mutta kulissemiin urheilukulttuurin vallalla oleviin arvoihin vaikuttavat sekä sponsorit ja mediayhtiöt että urheiluseurat, kansalliset lajiliitot ja kansainväliset kattojärjestöt.

Omassa post doc -tutkimuksessani olen kiinnostunut nimenomaan urheilijan kompleksisesta roolista sosiaalisen median aikaudella. Olen päätenyt tarkastelemaan aihetta urheilukulttuurissa esiintyvän rasismien ja syrjinnän kautta. Tässä artikkelissa taustoitan tutkimusteemaani muutaman esimerkkitapauksen kautta. Erittelen lähimenneisyyden urheiluaiheisia sosiaalisen median sisältöjä,

jotka koskevat etnisyyttä, sukupuolta tai seksuaalisuutta. Tarkasteluni painottuu siihen, miten näistä esityksistä puhutaan julkisuudessa – pääasiassa urheilujournalistisissa yhteyksissä mutta myös yleisön keskuudessa. Yksityiskohtaisimmin käyn läpi Moskovan yleisurheilun MM-kisojen (2013) yhteydessä huomiota herättäneen sateenkaarikynsitapauksen. Sotshin vuoden 2014 talviolympialaisia edeltänyt kynsikohu oli alkusysäys omalle tutkimukselliselle kiinnostukselleni aihettani kohtaan. Keskityn valitsemisani kansainvälisissä ja kotimaisissa tapauksissa urheilijan rooliin rasismia ja syrjintää koskevien sosiaalisen median sisältöjen yhteydessä. Urheilijan aseman paikantamisen ohella tarkoitukseni on tehdä näkyväksi urheilutoimijoiden välisiä valta- ja vaikutussuhteita. Sosiaalisen median sisältöjen avaamisen kautta luon ajankohtaisen katsauksen siihen, millaisia erilaisia rasismia ja syrjinnän muotoja urheilukulttuurissa esiintyy.

Urheilu on yhteiskunnassamme isona näyttäytyvä osa-alue, joka levittäytyy osaksi ihmisten kokemusmaailmaa sekä itse harrastettuna että median välityksellä. Mediaurheilukulttuuri on kuitenkin pitkään ollut omalakinen poteron, jossa yleisurheiluselostajien on sallittu kommentoivan mustien miesten rynnistävän radalla niin, ettei niitä toisistaan erota, ja jääkiekkokomentaattorien kehottavan loukkaantumisherkkää pelaajaa pukemaan hame päällensä – samalla, kun homourheilijoiden osuudesta maskuliinisimmista joukkueurheilulajeissa on yhteistuumin vaiettu. Kansainvälisessä urheilututkimuksessa etnisuus, sukupuoli ja seksuaalisuus ovat olleet keskeisiä tutkimuskohteita jo pitkään ja urheilukulttuurin heteronormatiivinen maskuliinisuus on kyetty osoittamaan monella tapaa. (Ks. esim. Pirinen 1997; Wenner 1998; Boyle & Haynes 2000; Bernstein 2002; Wensing & Bruce 2003; Rowe 2004; Markula 2009; Hundley & Billings 2010). Internetiä tutkimusympäristönä on tässä yhteydessä kuitenkin pitkään ylenkatsottu (2010, 302; 305; tutkimusympäristöstä ks. Turtiainen ja Östman 2013).

Viimeaikaisissa mediurheilututkimuksissa esimerkiksi Twitterin rooli urheilumaailmassa on tunnustettu argumentoiden, että se on luonut suoran yhteyden urheilijoiden ja urheiluyhteisön välille (esim. Hambrick et al. 2010; Sanderson 2011; Farrington et al. 2014; Novick & Steen 2014; Redhead 2014). Sen sijaan sosiaalista mediaa vaikuttamisen välineenä ei ole urheilumaailman yhteydessä juurikaan tutkittu (Butterworth 2014). Yksi urheilun paradokseista on, että se samanaikaisesti sekä ehkäisee että tuottaa rasismia. Sama pätee sosiaalisen median kohdalla. Rärkeimmillään urheilukulttuurin konventioiksi vakiintuneet esittämis- ja puhettavat näyttävät syrjintänä ja suoranaisten rasismienä myös sosiaalisessa mediassa. Samaan aikaan sosiaalinen media tarjoaa myös välineen ihmisoikeusloukkauksiin puuttumiseen julkisesti. Se, ettei esimerkiksi etnisyydellä olisi merkitystä urheilukulttuurin yhteydessä, on myytti, jota voidaan purkaa tunnistamalla uudenslaisia rasismia ja syrjinnän muotoja sosiaalisen median kontekstissa (Ks. Eagleman & Martin 2013, 376). Rasismi ja syrjintä näyttävät urheilukulttuurissa niin yksilöllisellä, yhteisöllisellä kuin institutionaalisellakin tasolla – ja sen muodot voivat varioida ilmeisestä symbolisen ja pääteltävissä olevan kautta näkymättömään. (Hylton 2010, 350; Massao & Fasting 2010, 58; Farrington 2014, 32–37.) Tutkimuksellisen tarkastelun kohteeksi onkin otettava urheilijoiden rinnalla koko urheilumaailman eri toimijoista koostuva koneisto.

## Sateenkaarikynsistä Sotshiin

Eri urheilutoimijoiden väliset konfliktitilanteet saattavat kärjistyneimmillään johtaa sananvapautta ja ihmisoikeuksia koskevien kysymysten äärelle kuten kävi yleisurheilun MM-kisoissa Moskovassa elokuussa 2013. Kisat tullaan muistamaan ennen kaikkea mediakohun aikaansaaneista sateenkaarikynsistä. Venäjän presidentti Vladimir Putin allekirjoitti 30.6.2013 duuman hyväksymän lakimuutoksen, joka kielsi muiden kuin perinteisten seksuaalisuhteiden propagoimien alaikäisille” [iiii]. Lain myötä homoudesta puhumisesta alaikäisille tuli Venäjällä käytännössä katsoen laitonta ja ”homopropagandan” levittämisestä internetissä saattoi saada tuhansien eurojen sakot. (President of Russia, 30.6.2013; HS 30.6.2013.)

Ruotsalainen korkeushyppääjä Emma Green Tregaro jakoi karsintakilpailun aattona 14.8.2013 Instagram-palvelussa laajalle levinneen valokuvan sateenkaaren[iv] värein maalatuista kynsistään protestina Venäjän uutta ”homopropagandalakia” vastaan. Hashtagillä #pride varustetun valokuvan välityksellä hän halusi osoittaa tukensa Venäjän seksuaalivähemmistöille. Instagram-päivitys sai paljon positiivista huomiota, muun muassa 12 000 tykkäystä kyseisessä palvelussa. Ruotsalainen pikajuoksija Moa Hjelmer osallistui hänkin ”hiljaiseen protestiin” maalamalla Green Tregaron innoittamana kyntensä 200 metrin karsintakilpailuun [v]. MM-kotikisoissaan seiväskultaa hypännyt ja Sotshin talviolympialaisten lähettiläänä toiminut Jelena Isinbajeva sen sijaan tuomitsi lehdistötilaisuudessa Green Tregaron kannaton. Lakiuudistusta kannattaneen Isinbajevan mukaan teko ilmaisi epäkunnioitusta Venäjää ja sen kansalaisia kohtaan [vi] (HS 15.8.2013).



Kuva 2. Emma Green Tregaron valokuva sateenkaarikynsistä Instagramissa 14.8.2013.

Sateenkaarikynsien ympärillä kuohui valtamedian uutisoidessa tapauksen käännteistä. Green Tregaron maannainen, entinen korkeushyppääjäjähti Kajsa Bergqvist totesi esittävänsä oman

näkemyksensä Putinille siinä tapauksessa, että törmäisi tähän stadionin VIP-tiloissa. Ruotsalaiset ex-korkeushyppääjät Bergqvist, Patrik Sjöberg ja nykyisin TV-kommentaattorina toimiva Stefan Holm asettuivat julkisesti Green Tregaron tueksi Jelena Isinbajevaa vastaan. Holm tosin epäili, ettei Isinbajeva edes uskaltaisi ilmaista, jos hänen oma näkemyksensä seksuaalivähemmistöjen tukemisesta eroaisi Venäjän poliittisen johdon kannasta. (Radio Sweden 15.8.2013.)

Emma Green Tregaro kilpaili korkeushyppykarsinnan ajan sateenkaaren värein maalatuissa kynsissään, mutta Ruotsin yleisurheilujoukkueen johto pyysi kansainvälisen yleisurheiluliiton rangaistuksen pelossa häntä maalaamaan kyntensä peittoon kaksi päivää myöhemmin kilpailtuun finaaliin. Ruotsin yleisurheiluliiton pääsihteeri perusteli asiaa sillä, että koko yleisurheilumaajoukkuetta olisi voitu rangaista, jos yksittäinen kilpailija rikkoisi sääntöjä. Kynsien maalaaminen seksuaalivähemmistöihin liitettävillä tunnusväreillä voidaan tulkita sääntörikkomukseksi, koska kilpailun aikana ei sallita kaupallisia tai poliittisia kannanottoja. Green Tregaro kertoi päättäneensä maalata kyntensä finaaliin lopulta punaisiksi – rakkauden kunniaksi. (Esim. Aamulehti ja HS 17.8.2013.) Kansainväliset arvokisat toimivat symbolisina areenoina ja mahdollistavat urheilijoille erilaisten diskurssien esille tuomisen. Ruotsin Venäjä-suhteen kannalta Green Tregaron mielenilmausta voidaan pitää antidiplomaattisena tekona, mutta laajemmassa mittakaavassa tarkasteltuna ruotsalaisurheilija saattoi maansa edulliseen valoon nostamalla esiin tärkeän ihmisoikeuskysymyksen. (Vrt. Vanc 2014, 1201.)

Myöhemmissä haastatteluissaan Emma Green Tregaro on kommentoinut, ettei osannut ennakoita sateenkaarikynsiensä aiheuttaman kohun mittakaavaa. Hän on kuitenkin onnellinen herättämästään keskustelusta, koska ei omien sanojensa mukaan voi sulkea silmiään diskriminoinnilta. Hän halusi toteuttaa eleensä nimenomaan urheilun yhteydessä, koska asia on Green Tregaron mielestä tärkeä sekä hänelle itselleen että koko urheiluyhteisölle. (Urheilulehti 23.8.2013.) Emma Green Tregaro jatkoi kantaaottavia kuvapäivityksiään myös kohun aiheuttaneen kynsikuvan jälkeen. Hän julkaisi välittömästi seuraavana päivänä (15.8.2014) Instagramissa kuvan, jonka välityksellä hän kiitteli saamastaan tuesta ja rakkaudesta sateenkaarikynsikohun keskellä ja totesi latautuvansa korkeushyppyfinaaliin vastapuristetun mehun voimalla. Valokuvassa hän piteli mehupulloa edelleen kirjavine kynsineen.

Venäjältä paluunsa jälkeen (19.8.2013) Green Tregaro julkaisi valokuvan erivärisistä kynsilakkapulloista. Hän kommentoi kuvaa englanniksi todeten, että kotona odotti mukava yllätys. Muutama päivä myöhemmin (24.8.2013) julkaisemassaan kuvassa hän suojautui sateelta sateenkaaren värisen sateenvarjon avulla. Kuvateksti oli jälleen alkuperäisen sateenkaarikynsikuvan ruotsinkielisestä kuvauksesta poiketen englanniksi: "Quite rainy today... But me and [@kadrikallas](#) got protection from the rainbow ;) #preparingforarainycompetitiontomorrow". MM-kisojen seurauksena Green Tregaron Instagram-tili herätti kansainvälistä huomiota siinä määrin, että julkaisukielen vaihtaminen englantiin oli perusteltua.

Sateenkaarikynnet herättivät keskustelua myös suomalaisessa urheilumaailmassa – etenkin, koska seuraavan vuoden talviolympialaisten kisaisäntä oli Sotshi. Suomen Olympiakomitean hallitus käsitteli Venäjän homopropagandalakia kokouksessaan ja lausui 21.8.2013, että

suomalainen urheilija voidaan sulkea Sotshin olympialaisista, jos hän esimerkiksi maalaa kyntensä sateenkaaren värein. Puheenjohtajan Risto Nieminen tarkensi myöhemmin lausuntoa toteamalla, että linjaus perustui Kansainvälisen Olympiakomitean poliittiset kannanotot kieltävien sääntöjen tulkintaan. (HS 21.8.2013.) Suomen Olympiakomitea joutui täydentämään alkuperäistä lausuntoaan kohtaamansa julkisen kritiikin vuoksi. Yleisradio (22.8.2013a) otti omassa näkökulmassaan kantaa kansainvälisen kattojärjestön taakse piiloutumiseen ja kritisoi opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksesta nauttivan Olympiakomitean ihmisoikeuskäsityksiä: ”Suomen Olympiakomitea omien sanojensa mukaan johtaa ja kehittää eettisesti kestäväää ja kansainväliseen menestykseen tähtäävää suomalaista huippu-urheilua. Sanahelinää.” Silloinen urheilu- ja kulttuuriministeri Paavo Arhinmäki arvosteli hänkin Olympiakomiteaa huomauttamalla, ettei olympialiikkeen henkeen kuulu urheilijoiden ilmaisun- ja sananvapauden rajoittaminen (Yle Uutiset 22.8.2013b). Arhinmäki oli itse päässyt MM-kisojen yhteydessä lööppeihin heiluteltuaan Lužnikin stadionin kutsuvieraskatsomossa sateenkaarilippua Green Tregaron suorituksen aikana (IS 17.8.2013).

Ennen virallista kantaansa täydentävää tiedotetta[vii] Suomen Olympiakomitea viestitti asiasta tiedottajansa henkilökohtaisen Twitter-tilin välityksellä. Laura Lehtonen alleviivasi kaksiosaisessa viestissään illalla 21.8.2013, ettei Suomen Olympiakomitea ole kieltänyt keneltäkään yhtään mitään. Virallisessa tiedotteessaan Olympiakomitea syytti Helsingin Sanomia virheellisestä otsikoinnista.



Kuva 3. Kuvakollaasi Suomen Olympiakomitean tiedottajana toimineen Laura Lehtosen Twitter-tilin viesteistä 21.8.2013.

## Kritiikkiä ennen kisarauhaa

Sotshiin lopulta seuraavan vuoden helmikuussa lähtenyt Suomen olympiajoukkuetta velvoitti ensisijaisesti Kansainvälisen Olympiakomitean viestintäohje. Suomen Olympiakomitean tiedottaja Lehtosen mukaan sosiaalisen median säännöt olivat olleet olemassa jo Vancouverin olympialaisista (2010) lähtien eikä KOK:n ohjeistusta ollut merkittävästi päivitetty Lontoon kesäolympialaisten (2012) jälkeen (Radio Nova 3.2.2014). Sotshia varten laaditun ohjeistuksen mukaan urheilijat saivat ”tehdä statuspäivityksiä ja kirjoituksia internetin sosiaalisiin medioihin ja kirjoittaa blogia ja tekstejä omille internet-sivuilleen tietyin rajoituksin”. He eivät muun muassa saaneet haastatella muita akkreditoituneita henkilöitä omia päivityksiään varten tai ladata sosiaaliseen median videoita akkreditoituneilta alueilta – mukaan lukien kisakylä. Sen sijaan omia

kokemuksiaan ja ottamiaan valokuvia heillä oli lupa julkaista omilla sosiaalisen median kanavillaan, mutta ei minkään tiedotusvälineen nimissä. Urheilijan omat sponsorit eivät saaneet näkyä sosiaalisen median sisältöjen yhteydessä. Kiinnostavaa säännöissä on se, että ne olivat voimassa 30.1.–26.2.2014 (itse talviolympialaiset olivat käynnissä 7.–23.2.2014). Ohjeistuksessa painotettiin urheilijoita huomioimaan sääntöjen siis koskevan myös Sotshin ulkopuolilla ennen kisoja leireilleitä ja kisoista ennen niiden päättymistä kotiin matkustaneita urheilijoita kyseisenä ajanjaksona. (Viestintäohje Sotšin olympiajoukkueen jäsenille, 2014.)

Suomen joukkueen ohjeistuksessa urheilijoita kannustettiin jakamaan kokemuksiaan sosiaalisessa mediassa. Kansainvälisen Olympiakomitean vuoden 2012 Lontoon kesäolympialaisten ohjeistuksen mukaan urheilijoiden tuli käyttää sosiaalista mediaa julkaisukanavana ”vain erityisen tärkeiden asioiden yhteydessä”. Vuoden 2012 ohjeistuksessa urheilijoita edellytettiin tekemään kaikki päivityksensä 1. persoonassa. Olympiarenkaat eivät saaneet näkyä missään sisällöissä eikä tuloksia saanut julkaista reaaliajassa. Kaikkien päivitysten tuli myös sopia olympialaisten henkeen ilman loukkauksia. (Esim. Fernández Peña et al. 2014, 157; Boyle & Haynes 2014, 138). Ohjeiston loukkauksilla oli tuolloin seuraamuksensa. Afrikkalaisia maahanmuuttajia Twitter-viestissään ennen kisoja pilkannut kreikkalainen kolmiloikkaaja Paraskevi (Voula) Papahristou suljettiin kisoista olympia-aatteen vastaisten arvojen esittämisen vuoksi. Sveitsiläinen jalkapalloilija Michel Morganelle puolestaan erotettiin olympiajoukkueesta ja lähetettiin kotiin rasistisen twiittauksen vuoksi. Hän loukkasi viestillä eteläkorealaisia Sveitsin heille kärsimän 2–1 tappion jälkeen [viii]. (Sutera 2013, 142–145; Farrington 2014, 62.)

Sotshin talviolympialaiset nousivat valtamediassa esiin ennen kisojen alkua varsin negatiivisessa valossa. Kansainvälistä Olympiakomiteaa kritisoitiin kisojen myöntämisestä ihmisoikeuksia polkevalle valtiolle. Esillä oli myös kisapaikkarakentaminen. Järjettömän kalliiksi nousseiden kustannusten (arviolta 40–50 miljardia euroa [ix]) lisäksi paheksuntaa herättivät maiden pakkolunastukset ja rakennuttajiin liittyneet korruptiokytkennät. [x] (Esim. HS 6.2.2014.) Merkittäväksi teemaksi kohosi kisojen boikotointi. Yhdysvaltojen presidentti Barack Obama ilmoitti jo ennen vuodenvaihdetta jättävänsä talviolympialaiset väliin. Hän ei ilmaissut suoraan syyksi Venäjän ihmisoikeustilannetta, mutta nimitti kisoihin matkustaneeseen USA:n delegaatioon kaksi avoimesti homoa urheilijaa. Myös Ranskan presidentti sekä Saksan liittopresidentti ja liittokansleri ilmoittivat jättävänsä kisat väliin. (IS 18.12.2013.) Urheilijoita ei sen sijaan valtionpäämiesten taholta kehoitettu boikotoimaan kisoja – päinvastoin. Olympialaisten historiassa tunnetaan kuitenkin useita valtiotasolla boikotoituja kisoja. Edelliset Venäjällä käydyt, Moskovan vuoden 1980 olympialaiset toimivat kylmän sodan näyttämönä, kun Yhdysvaltojen johtaman boikotin syynä oli Neuvostoliiton Afganistan-miehitys [xi]. Vuonna 1976 taas suurin osa Afrikan valtioista boikotoi Montrealin olympialaisia, koska apartheidia ylläpitäneen Etelä-Afrikan kanssa lämpimissä väleissä ollutta Uusi-Seelantia ei suljettu kisoista. (esim. Cottrell & Nelson 2011, 739; 749, Kanin 1980.)

Sotshin talviolympialaisten yhteydessä boikottiin ryhtyivät kansallisten urheiluorganisaatioiden sijaan useat julkisuuden henkilöt. Valtamediassa esiin nostettiin erityisesti brittinäyttelijä/kirjailija/ohjaaja Stephen Fry verkkosivuillaan julkaisema avoin kirje Britannian pääministerille ja Kansainväliselle Olympiakomitealle, jossa hän muun muassa vertasi Putinia

Hitleriin. Fry vetosi kirjeessään Olympialiikkeen kuudenteen peruseriaatteeeseen[xii], jonka mukaan maahan tai henkilöön kohdistuva syrjintä rodun, uskonnon, sukupuolen tai muun syyn takia ei sovi olympialiikkeeseen. (Fry 7.8.2013; Olympic Charter 2013, 12.) Sosiaalisessa mediassa kampanjoitiin voimakkaasti kisojen alla. Elokuussa 2012 perustettu Facebook-sivusto *Boycott Sochi 2014* kokosi aktiivisesti syitä kisojen boikotoimiselle. Kanadan *Institute of Diversity and Inclusion* vaihtoi Facebook-sivustolleen homoseksuaaleja urheilijoita tukevan kansikuvan ja kehotti muita some-käyttäjiä tekemään samoin yhdenvertaisuuden nimissä. Instituutti julkaisi samana päivänä myös aihetta käsittelevän mainosvideonsa. (The Canadian Institute of Diversity and Inclusion 4.2.2014.) Hakukonejätti Google liittyi ihmisoikeuksien puolesta kampanjoiiviin muokatessaan kotisivujensa logon esittämään urheilijahahmoja sateenkaaren väreissä (All Out 7.2.2014).



Kuva 4. Kanadan Institute of Diversity and Inclusion vaihtoi Facebook-sivustonsa kantaottavan kansikuvan 4.2.2014.

Olympialaisiin osallistuneita urheilijoita velvoittivat tammikuun lopusta alkaen Kansainvälisen Olympiakomitean viestintäsäädökset, joten itsensä urheilijoiden mielenilmauksilta pääasiassa vältyttiin. Uusi-Seelantilainen pikaluistelija Blake Skjellerup aikoi kiinnittää luistelupukuunsa sateenkaaripinssin, mutta hän ei lopulta päässyt edustamaan maataan karsiuduttuaan olympiajoukkueesta (The Guardian 20.11.2013). Australian Olympiakomitea kielsi omilta urheilijoiltaan sosiaalisen median käytön kilpailuihin valmistautumisen ja harjoittelun yhteydessä. Olympiavoittaja, lumilautailija Torah Bright totesi ennen kisoja, etteivät häntä pidättele hänen urheilemiseensa neljän vuoden välein puuttuvan organisaation triviaalit säännöt julistaessaan: "Sananvapaus on ihmiskunnan suurimpia lahjoja. Olen oman sosiaalisen mediani mestari. Olen oman ääneni kapteeni." [xiii] (Zee News 6.1.2014.) Bright mukaili William Ernest Henleyn runoa *Invictus*, jonka tiedetään innoittaneen Etelä-Afrikan rotusorron vastaiselle taistelulle elämänsä omistanutta Nelson Mandelaa tämän vankeusaikana. Etelä-Afrikan rugbyjoukkueen osuudesta apartheidin jälkeisessä yhdentymisessä kertovassa elokuvassa *Invictus* Mandela antaa kopion runosta Springboksien kapteenille Francois Pienaarille, jonka rooli yhdenvertaisuuden edistäjänä oli keskeinen vuosina 1994–1995. [xiv]

Sotshin olympilaisten aikana Bright tyytyi kuitenkin lopulta twiittaamaan pääasiassa urheiluhenkeä nostattavia kannustusviestejä ja kuvia kanssakilpailijoilleen. Ainoa Kansainväliselle



Olympiakomitealle kohdistettu kritiikki liittyi Brightin lumilaudassa ja kypärässä laskiessaan kantamaansa Sarah-tarraan, jolla hän kunnioittaa edesmennyttä freestylehiihtäjäystäväänsä. Laskuharjoituksissa 2012 menehtyneen Sarah Burken ansioksi voi hyvin pitkälti laskea, että superpipe-laji tuli osaksi talviolympialaisia juuri Sotshissa 2014. Instagram-päivityksessään (7.2.2014) Bright kummasteli Olympiakomitean päätöstä kieltää tarrat poliittisena kannanottona.

Muutamit huippu-urheilijat ajoittivat julkisen homoseksuaaleiksi tunnustautumisensa juuri Sotshin talviolympialaisten kynnykselle. Yksi kaapin oven tuolloin avannut oli suomalaisuimari Ari-Pekka Liukkonen. Hän kertoi asiasta 2.2.2014 Ylen *Urheiluviikonloppu*-ohjelmassa herättääkseen laajempaa keskustelua Sotshiin liittyen. Huolena ensimmäisenä suomalaisena nykyhuippu-urheilijana homoseksuaalisuudestaan julkisuudessa kertoneella Liukkosella oli urheilupiirien ja sponsoreiden suhtautuminen asiaan. (Yle Urheilu 2.2.2014.) Helsingin Sanomien (4.2.2014) pääkirjoituksessa ihmeteltiin kahta päivää myöhemmin miten tasa-arvon edistäjäksi julistautuvassa pohjoismaassa ylipäätään voi enää olla yhteisöjä ja toimintakulttuureja, joissa homoseksuaalisuutta on piiloteltava.

Emma Green Tregaron sateenkaarikynsien kaltaista kannanottoa ei Sotshin talviolympialaisten aikaan urheilijoilta nähty sosiaalisessa mediassa. Urheilutoimittajatkin tuntuivat keskittyvän twiittaamaan kuvia rakennustöiltään enemmän ja vähemmän keskeneräisistä hotellihuoneista (esim. The Washington Post 4.2.2014). Urheilun ja politiikan kytkentöjä tarkastellut historiantutkija Markku Jokisipilän (Ilkka 11.2.2014) mukaan ihmisoikeuksilla on tapana jäädä unohduksiin, kun kisatapahtumat pyörähtävät käyntiin. Tunnettu selitys kuuluu, että urheilijat keskittyvät urheilemaan, kun olympiakaupunkiin laskeutuu kisarauha. Tästä – ja siitä, että kansalliset urheiluorganisaatiot ja lajiliitot ovat alistaisia kansainvälisten kattojärjestöjen säädöksille – huolimatta urheilijoiden vaikeneminen sosiaalisessa mediassa hämmästyttää ja herättää urheilukulttuurin arvomaailman portinvartijoita[xv] koskevia kysymyksiä.

Urheilijoiden Twitterin käyttöä identiteetin ilmentämisen välineenä tutkinut Jimmy Sanderson (2013) näkee, ettei poliittisena kommentaattorina toimiminen välttämättä ole urheiluyhteisön mielestä urheilijalle sopiva identiteettipositio. Twitter suo urheilijoille mahdollisuuden kontrolloida omaa, ennen lähinnä valtamedian armoilla ollutta julkisuuskuvaansa. Sandersonin mukaan urheilijat ilmaisevat identiteettinsä eri osa-alueita lähinnä kuudella tavalla: omistautuneina työntekijöinä, populaarikulttuurin kuluttajina, urheilufaneina, motivaattoreina, tiedonhakijoina ja tavallisina ihmisinä. Viimeinen, jokapäiväisen elämän kategoria sisältää vapaa-ajan vieton ja perhekokemusten kuvauksia, turhautumisen ilmauksia ja huumoria. (Sanderson 2013, 422–429, 432.) Yhteiskunnallisesti suuntautuneet identiteettipositiot loistavat Sandersonin yhdysvaltalaisaineistossa[xvi] poissaolollaan. Kiinnostavaa on se, pidättäytyvätkö urheilijat poliittisilta mielenilmauksiltaan sosiaalisessa mediassa osittain myös urheiluyhteisön oletettuja reaktioita silmälläpitäen.

Vaikka Sotshin talviolympialaisia edeltänyt Venäjän ihmisoikeustilanteen kritiikki ei kantanut urheilutapahtuman yli, ei Emma Green Tregaron Moskovan MM-kisojen yhteydessä toteuttama, kohun aiheuttanut mielenilmaus mennyt hukkaan. Reilun vuoden kuluttua tapauksesta Kansainvälinen Olympiakomitea muutti olympiaisäntien valintakriteerejä. KOK ilmoitti vuoden 2022

talvikisojen hakijoille, että järjestämissopimuksen mukaan tulevissa kisoissa kaikenlainen syrjintä on yksiselitteisesti kielletty, ja isäntämaiden on jatkossa sitouduttava tasa-arvoon. (HS 25.9.2014.) Kansainvälisen Olympiakomitean puheenjohtaja Thomas Bach on myös esittänyt, että Olympialiikkeen kuudenteen peruseriaatteeseen lisätään erikseen maininta seksuaalisesta suuntautumisesta, kun nykyinen muotoilu kieltää syrjinnän rodun, uskonnon, sukupuolen "tai muun syyn" takia (Olympic Charter 2013, 12; Olympic.org 18.11.2014).

Sotshin olympialaisten jälkeen myös Kansainvälinen Jalkapalloliitto (FIFA) on joutunut valtamedian hampaisiin epäselvine kisäisäntävalintoineen. Seuraavat jalkapallon MM-kisat pelataan niin ikään Venäjällä 2018 ja vuoden 2022 kisat FIFA on myöntänyt Qatarille, joka homoseksuaalisuuden kriminalisoinnin lisäksi polkee ihmisoikeuksia muun muassa kisapaikkoja rakentavien siirtotyöläisten aseman ja olosuhteiden osalta. Osa FIFA:n pääsponsoreista on luopumassa sponsorisopimuksista FIFA:n kohdistuneiden korruptioepäilyjen vuoksi, ja UEFA (Euroopan jalkapalloliitto) jäsenmaiden on alkanut kyseenalaistaa FIFA:n alaisuudessa toimimista. (HS 29.7.2014; HS 4.11.2014; HS 15.11.2014.)

## Sananvapautta ja some-vapautta

Urheilijoiden mielenilmausten yhteydessä päättäjät vetoavat nykypäivänä mielellään siihen, ettei urheilu ole ollut eikä sen tule olla poliittista. Urheilujohtajien lausunnoille löytyy menneisyydestä lukuisia vasta-argumentteja. Nykypäivänä arvokisojen myöntämisiä ihmisoikeusrikkomuksia harjoittaville maille ja urheilijoiden itseilmaisua koskevien rajoitusten laatimisia perustellaan urheilun erottamisena muusta yhteiskunnasta irralliseksi linnakkeekseen, kun "keskitytään vain urheilemaan". Todellisuudessa myönnöt itsessään voi nähdä poliittisina päätöksinä.

Urheilunäyttämöt ovat kautta aikojen toimineet myös ideologisten mielenilmausten välineinä – yhtenä tunnetuimmista esimerkeistä *Black Power Salute*<sup>[xvii]</sup> eli mustien rotusorron vastustaminen Meksikon olympialaisissa vuonna 1968 (esim. Whannel 2008, 33).

Olympia-aatteen<sup>[xviii]</sup> päämääränä on muun muassa edistää universaalien eettisten periaatteiden ja ihmisarvon kunnioittamista urheilun avulla. Sananvapauden rajoittaminen ei sovi yhteen alkuperäisen olympia-aatteen arvoihin yleisesti liitettävän mielikuvan kanssa (Ks. Fernández Peña et al. 2014; Allison 2012). Fernández Peña ja kumppanit (2014) ovat tutkimuksessaan kritisoineet Kansainvälisen Olympiakomitean sosiaalisen median käyttösääntöjä, jotka heidän mukaansa rajoittavat liiaksi urheilijoiden sananvapautta. Olympialaisten tutkimuskeskuksen tutkijat näkevät sosiaalisessa mediassa potentiaalisen välineen tunteiden ilmaisemiselle ja humanin arvomaailman välittämiseksi, mutta he toteavat KOK:n rajoitusten ajavan ensisijaisesti mediaoikeuksien haltijoiden kaupallisia etuja (emt. 163). Olympialaisten peruskirjan sääntö numero 50 kieltää mielenilmaukset. Poliittisen propagandan ohella myös uskonnollinen propaganda on kiellettyä. (Olympic Charter 2013, 11; 93.) Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaisesti jokaisella ihmisellä on kuitenkin sananvapaus<sup>[xix]</sup>. Käytännössä kaikissa yhteiskunnissa on silti sananvapauden rajoituksia esimerkiksi silloin, kun yksityisyyden tai kunnian suojan kaltainen perusoikeus on uhattuna. Lainsäädännön sijaan kyse on enemmän kulttuurisesta kontekstista, jossa lainsäädäntöä sovelletaan. Sosiaalinen media on luonut sananvapauden näkökulmasta uusia

julkaisumahdollisuuksia erityisesti Venäjän kaltaisissa maissa, joissa isot tiedotusvälineet ovat viranomaistarkkailun kohteena. Kääntöpuolena sosiaalisen median mukanaan tuomille myönteisille asioille näyttäytyy aggressiivinen nettihäirintä. (Tontti 2010, 39–46.)

Urheilijoiden ja urheiluorganisaatioiden välille syntyy jännitteitä sosiaalisen median välineiden käytön yhteydessä, kun vastakkain asetetaan yksilön sananvapaus ja protokollat, joita urheiluorganisaatiot ovat sitoutuneita noudattamaan. Urheiluorganisaatioiden halu rajoittaa ja kontrolloida urheilijoiden sosiaalisen median käyttöä kumpuaa organisaatioiden tarpeesta varjella brändiään. Muut näkökannat liittyvät kilpailulliseen haavoittuvuuteen eli esimerkiksi taktiikoiden, pelaajavalintojen, loukkaantumisten ja sopimusasioiden paljastumiseen, (lailliseen ja laittomaan) vedonlyöntitoimintaan ja mediayhtiöitä koskeviin sopimusloukkauksiin. (Hutchins 2011, 247–248; sponsorisopimuksista ja sosiaalisesta mediasta ks. Boyle & Haynes 2014.)

Osa urheilijoista syyllistyykin sosiaalisen median kautta esitetyissä mielenilmauksissaan ylilyönteihin ja mauttomuuksiin – joskus myös rasistisiin kunnianloukkauksiin kuten Lontoon olympialaisista suljettujen urheilijoiden tapaukset osoittavat. Kilpailuista sulkemisen ohella urheiluorganisaatioilla on käytössään myös sakkorangaistuksia; esimerkiksi Englannin jalkapalloliiton pelaajilleen laatimia sääntöjä on täsmennetty sattuneiden tapausten myötä muun muassa sen suhteen, ettei jälkikäteen poistettu twiittaus vapauta pelaajaa vastuustaan. Samoihin sääntöihin on myös kirjattu, että rasistinen tai syrjivä kommentti tuo esittäjälleen kovennetun rangaistuksen muihin rikkomuksiin verrattuna – joita on esimerkiksi sosiaalisen median sisällön julkaiseminen pelipäivänä tai sitä edeltävänä päivänä. (Farrington et al. 2014, 65–66.) Englannin jalkapalloliito langetti vuonna 2012 tuolloin Manchester Unitedia edustaneelle Rio Ferdinandille rasistisen loukkauksen sisältäneen kommentin uudelleentwiitaamisesta 45000 punnan sakot. Valioliigapelaajista myös esimerkiksi Ryan Bapel on saanut rangaistuksen julkaistuaan Photoshopilla käsitellyn kuvan tuomari Howard Webbistä Manchester Unitedin pelipaikalla päällään (10000 puntaa). Huomattavasti tuntuvamman summan, 90000 puntaa, sai kuitenkin pulittaa Ashley Cole, joka nimitteli twiitissään Englannin jalkapalloliittoa. (Farrington et al. 2014, 49; 63–64; Redhead 2014, 72; The Guardian 30.10.2014.)

Onkin mielenkiintoista nähdä, mitä melkein kuuden miljoonan Twitter-seuraajan Rio Ferdinandille tapahtuu hänen twiitattuaan 19.11.2014: “Kaikkeen Englannin jalkapalloliitossa liittyy niin monia harmaita alueita – ottamatta edes huomioon hiuksia ja pukuja.”<sup>[xx]</sup> Tämänkertaisen päivityksen taustalla vaikuttaa Englannin jalkapalloliiton tällä hetkellä Queens Park Rangersia (QPR) edustavalle Ferdinandille langettama viimeisin rangaistus. Hän sai 25000 punnan sakkojen lisäksi kolmen ottelun pelikiellon ja määräyksen osallistua jalkapalloliiton koulutusohjelmaan provosoiduttuaan käyttämään sosiaalisessa mediassa naissukupuolta loukkaavaa ilmausta (Daily Mail 18.11.2014).



**Rio Ferdinand** ✓  
@rioferdy5

Seuraa

"@ManCunian56: @rioferdy5  
@mationusmarston Maybe QPR will sign a  
good CB they need one" > get ya mum in,  
plays the field well son! #sket 🐾



UUELLEENTWITTAUKSET  
**16 229**

SUOSIKIT  
**8 879**



12.11 - 1. syyskuuta 2014

Kuva 5. Valioliigapelaaja Rio Ferdinand käytti twiitissään ilmausta "sket", joka on karibialainen, huuraa tarkoittava ilmaus.

Viimeisimmällä, Englannin jalkapalloliittoa koskeneella twiitillään Rio Ferdinandin voi tulkita viittaavan esimerkiksi yhteen samana vuonna sattuneista tapauksista, jossa Englannin jalkapalloliitto jätti Valioliigan johdon itsensä käsiteltäväksi Valioliigan toimitusjohtajan seksistiset, naisia halventavat sähköpostit. Liigapomo Richard Scudamore nimittäin selvisi edesottamuksistaan seuraamuksista. (esim. BBC 19.5.2014).

Julkisuuden henkilöiden Twitterin käyttöä tutkineet Alice Marwick ja Danah Boyd (2011) ovat todenneet, että Twitter tuo julkimot ja yleisön lähemmäs toisiaan, mutta ei tasavertaista niitä. Yleisö voi lähestyä julkisuuden henkilöä helposti Twitterin välityksellä, mutta vastausta ei välttämättä kuulu. Heidän mukaansa julkisuuden henkilöt vastaavat varmemmin toisten julkisuuden henkilöiden twiitteihin. Kiinnostavaa "tirkistelyä" yleisön ja valtamedian kannalta on se, että Twitterin kautta kuuluisuuksien keskinäisestä kommunikaatiosta tulee julkisesti näkyvää performanssia. Rio Ferdinandin kapinoinnin Englannin jalkapalloliittoa vastaan voisi näin ollen tulkita performatiiviseksi teoksi. Marwick ja Boyd määrittelevät julkisuuden henkilönä olemisen jatkumoksi vaihtuvia performatiivisia tekoja. Twitterissä julkisuutta on harjoitettu hyvin silloin, kun ylesölle välittyy illuusio pääsystä "takahuoneeseen". Se on taiteilua henkilökohtaisten tietojen paljastamisen, autenttisen itseimaisuuden ja intiimiyden tunteen luomisen välillä. (Marwick & Boyd 2011, 140, 151, 155-156.) Ferdinandin tapauksessa Englannin jalkapalloliitto ei ole lähtenyt leikkiin mukaan kommentoimalla asiaa sosiaalisessa mediassa vaan on osoittanut auktoriteettinsa langettamalla valtamedian uutisoimia rangaistuksia.

Suomalaisittainkin on olemassa esimerkki urheilijan julkisen mielenilmauksen kohdistumisesta suoraan lajiliiton päättäjiin. Kyseessä ei tosin ole rasismia tai syrjintää koskeva tapaus, mutta urheilijoiden sananvapautta nykypäivänä mielestäni kiinnostavasta näkökulmasta kuvaava

tapahtumasarja. Maarianhaminan IFK:ta edustava jalkapalloilija Petteri Forsell suivaantui siitä, että MIFK tuomittiin jälkikäteen häviämään voittamansa Veikkausliigan ottelun seuraorganisaation tekemän virheen vuoksi. Forsell koki Suomen Palloliiton ratkaisun vääräksi ja ilmaisi mielipiteensä Twitterissä. Seura oli peluuttanut ottelussa edustuskelvottomia pelaajia, koska heiltä puuttui Palloliiton voimassaoleva pelaajalisenssi eli niin sanottu pelipassi. Forsell totesi twiiteissään olevansa tietoinen seuransa asettamasta tapauksen kommentointikiellosta, mutta kommentoivansa silti ehdotellen omistavansa erilaisia etukortteja ja esimerkiksi Kela-kortin, josko niilläkin pelisuoritusten sijaan irtoaisi sarjapisteitä Palloliitolta. Hän julkaisi myös provosoivan valokuvan kommentointikieltoa koskien.



Kuva 6. MIFK-pelaaja Petteri Forsellin twiitti seurajohdon pelaajille pitämän tiedotustilaisuuden jälkeen 25.4.2014.

Petteri Forsell ei tiettävästi kärsinyt minkäänlaisia rangaistuksia Suomen Palloliiton tai oman seurajoukkueensa taholta vaikka tuli esittäneeksi kritiikkiä molempia kohtaan. Tapaus kiinnitti valtamediankin huomion Helsingin Sanomien (25.4.2014) uutisoidessa: "Seura kielsi puhumasta –

Veikkausliigan tähtihökkääjä teippasi suunsa”. Pelaajan ironian kyllästämät sosiaalisen median sisällöt käänsivät koko asian seurajoukkueen kannalta positiivisempaan valoon. Forsell sai sosiaalisessa mediassa kehuja huumorintajustaan ja jopa Kansaneläkelaitos lähti leikkiin mukaan twiittaamalla vastauksen: “Pelkän itselle henkilökohtaisen Kela-kortin omistaminen ei vielä oikeuta etuuksiin, mutta se on hyvä alku :-). Jos toisen osapuolen tulorajat ovat ylittyneet, voimme tarvittaessa periä myös jalkapallon sarjapisteitä.”

## Hiirulaiset lajin kiusana

Lajiliitot saavat olla varpaillaan mielipiteensä ilmaisevien urheilijoiden lisäksi myös muiden urheilutoimijoiden kanssa. Seurattuja julkisuuden henkilöitä ovat erilaiset mediaurheilupersoonat karismaattisista valmentajista ja tuomareista supliikkeihin toimittajiin ja kommentaattoreihin. Sosiaalisen median myötä yksittäisestä urheilun seuraajasta, urheilutoimittajasta tai muusta urheiluvaikuttajasta voi tulla tähtiurheilijan kaltainen urheilujulkimo. Kiinnostavalla tavalla itseään ilmaisevalla ja suuren urheilutietämyksen omaavalla urheilufanilla voi olla Twitterissä enemmän seuraajia kuin kuuluisalla urheilijalla, jonka ilmaisu- ja esitystavat ovat konventionaalisempia. Lisäksi sosiaalinen media toimii tehokkaana välineenä myös silloin, kun keskustelua herättäviä näkemyksiä esitetään sen ulkopuolella. Kotimainen esimerkkitapaus sai hetkeksi suomalaisten suosikkilajin jääkiekon keskelle epätoivottua mediamyrskyä.

Pitkän linjan jääkiekkovaikuttaja Juhani Tamminen osallistui ammattikorkeakoulu Metropolian *Metrosport 2014* -tapahtuman paneelikeskusteluun 17.9.2014 aiheesta Kuinka yhteisöllisyys luo hyvinvointia. Paneelikeskustelun vetäjä Roope Salminen oli kysynyt Tammiselta mistä johtuu, ettei yksikään jääkiekon SM-liigapelaaja ole uskaltanut tulla julkisesti kaapista ja mitä Liiga, Jääkiekkoliitto tai lajiyhteisö ovat viime vuosina tehneet ongelman ratkaisemiseksi. Kiekkovaikuttajan vastauksesta tyrmistynyt Salminen julkaisi kuvauksen tapahtuneesta myöhemmin omassa Facebook-profiilissaan, mistä kohu lähti leviämään ensin sosiaalisen median kanavia pitkin päätyen lopulta valtamedian käsiteltäväksi. Salmisen mukaan Tammisen vastaus hänen kysymykseensä kuului: “En tiedä millä kokemuksella sinä näitä kiekkoja heittelet, mutta jääkiekko on maskuliininen laji. Olen tehnyt kymmeniä vuosia töitä junioritasolta ammattilaisiin ja voin kertoa, että siellä ei pikku hiirulaisiin törmää.”

Ilta-Sanomat (17.9.2014) tavoitti Juhani Tammisen kommentoimaan asiaa ja julkaisi samassa yhteydessä Roope Salmisen pitkän Facebook-päivityksen sellaisenaan. Yle reagoi kokuun julkaisemalla parin viikon kuluttua kattavahkon juttusarjan aiheesta jääkiekko ja homot. Se oli teettänyt kyselyn aiheesta SM-liigajoukkueen kapteeneille. Pelaajien (Yle 5.10.2014a, klo 10:00; e klo 12:30; f klo 13:06) lisäksi asiaa tarkasteltiin muutaman tunnin välein julkaistuissa verkkoartikkeleissa niin seuran toimitusjohtajan (b klo 11:00) erotuomarin (c klo 11:30) kuin valmentajankin (d klo 12:00) näkökulmasta. Suurin osa liigajoukkueiden kapteeneista sekä KalPa:n päävalmentaja ja toimitusjohtaja liputtivat lausunnoissaan suvaitsevaisuuden puolesta, mutta HPK:n toimitusjohtajan Risto Korpelan haastattelun perusteella Yle julkaisi artikkelin (g klo 14:07) otsikolla: “SM-liigan seurapomo: Homon pelilupa pitää kysyä koko yhteisön mielipide”. Artikkelissa HPK:n toimitusjohtaja totesi, että julkihomon jääkiekkoilijan mahdollinen pelaaminen

hämeeenlinalaisjoukkueessa olisi asia, josta pitäisi keskustella koko yhteisön kesken, koska se ei saisi olla urheilullista puolta häiritsevä häittatekijä. Korpelan lausunto poiki seuraavaksi päiväksi vielä muun muassa verkkoartikkelit, joissa tiedusteltiin HPK:n toiminta-ajatuksen syrjinnäksi todenneen työoikeuden professorin (Yle 6.10.2014a, klo 12:15) ja HPK:n sponsorin (b klo 18:39) näkemystä seurapomon lausuntoon. Pääsponsorina toiminutta Hämeenlinnan kaupunkia edustanut kaupunginjohtaja totesi edellyttävänsä kaikilta yhteistyökumppaneilta yhdenvertaisuuden kunnioittamista.

Sosiaalisessa mediassa vilkkaana käyneellä keskustelulla oli varmasti osansa Ylen juttusarjan syntymisessä. Toisaalta juttusarja epäilemättä poiki jälleen lisäkeskustelua aiheesta sosiaalisessa mediassa. Yleisö kehitteli esimerkiksi verkkomeemejä, joissa pilkan kohteeksi nostettiin kohulle alkusäyksen antanut Juhani Tamminen.



Kuva 7. Twitterissä jaettu kuvamanipulaatio ”Tami of Finland” ja Risto Korpelan haastattelun myötä uudelleen jakoon päässyt, alunperin Sinuhe Wallinheimon lausunnon innoittamana syntynyt meemi.

Jääkiekkoliijoiden näkökulma nostettiin tarkemmin esiin pelaajayhdistystä edustaneen Ville Niemisen (eikä tällä kertaa aikaisemmin lausunnoillaan some-kohun aiheuttaneen puheenjohtaja Sinuhe Wallinheimon) kautta, joka Urheilulehden (6.10.2014) haastattelussa vakuutti jääkiekkoyhteisön suvaitsevaisuutta ja syyllisti mediaa kohun synnyttämisestä. Harvat urheilijat sen sijaan ottivat kantaa niin sanottuun homokeskusteluun omissa sosiaalisen median kanavissaan. Poikkeuksen teki jalkapalloilija Timo Furuholm, jonka Twitter-profiilin taustakuvakin puhuu rasismien vastustamisen puolesta. Hallescher FC:n riveissä Saksassa pelaava Furuholm kommentoi Juhani Tamminsen lausuntoa tuoreeltaan Twitterissä ja uudelleentwiittasi Helsinki Priden aihetta koskeneen kommentin. Jimmy Sandersonin (2013, 426–427) mukaan urheilijat toimivat Twitterissä eräänlaisina lähteinä, joiden kautta tieto leviää. Urheilijat voivat suositella erilaisia asioita lempiruokapaikoistaan lähtien ja promotoida esimerkiksi tiettyjä tapahtumia. Yksi kannatuksen muoto on urheilijoiden suorittamat uudelleentwiittaukset ja twiitteihin vastaamiset.



Kuva 8. Jalkapalloilija Timo Furuholm kommentoi Twitterissä Juhani Tamminen paneelikeskustelulausuntoa ja uudelleentwiittasi Helsinki Priden kommentin aiheesta 17.9.2014 (kuvakollaasi).

Jääkiekon SM-liiga ja Suomen Jääkiekkoliitto eivät arvatenkaan olleet tyytyväisiä osakseen saamastaan huomiosta. SM-liigan blogissa julkaistiin 22.10.2014 kirjoitus ”Homot Keppihevosiina”, jossa asetelma pyrittiin kääntämään pääläelleen. Valtamediaa syytettiin homokiekkoilijoiden savustamisesta ulos kaapista, minkä katsottiin ahdistavan pelaajia. Kirjoittaja nimitti median toimintaa ”homonormalisaatioksi” ja urheilujournalismiin kuulumattomaksi teemaksi, joka ”homomaanisena aikana” edustaa ”tavoiteltavaa nykyaikaisuutta ja ihmisoikeuksia”. Suomen Jääkiekkoliitossa yleisempi näkemys oli, ettei urheilulaji ole vielä tilanteessa, jossa kaikki pelaajat uskaltaisivat olla omia itsejään asian suhteen. Liittovaltuuston jäsenistön enemmistön mukaan lajin pitäisi allekirjoittaa Tasavertaisen urheilun lupaus (Taulu), minkä Veikkausliiga on ensimmäisenä Suomessa tehnyt. Jääkiekon SM-liigan hallitus ja Jääkiekkoliiton toimitusjohtaja eivät kuitenkaan katsoneet sitä tarpeelliseksi. (Yle Urheilu 31.10.2014.)

## Urheilijat uhreina ja syrjinnän vastustajina

Sosiaalisessa mediassa näkemyksensä ilmaiseva urheilija voi olla vaikuttamassa omiin seuraajiinsa ja herättämässä laajempaa keskustelua urheilukulttuuriin liittyvistä asioista. Kantansa voi sosiaalisessa mediassa kertoa lyhyellä mutta nasevalla Twitter-kommentilla ja uudelleentwiittauksella kuten esimerkiksi Timo Furuholm teki tai vaikkapa yleisurheilija Noora Toivon tavoin. Toijalan Vauhtia edustavan 400 metrin aitajuoksijan arvostelun kohteeksi päätyi



urheilutoimittaja, joka julkaisi naisurheilua halventaneen uutisen Paavo Nurmi Games - yleisurheilutapahtumasta Iltalehdessä 25.6.2014. ”Seksiä peliin kentällä” -otsikoidun uutisen kuvitus koostui naisyleisurheilijoiden takapuolista ja urheilutulosten sijaan se kommentoi naisurheilijoiden kauniisti ruskettuneita vartaloita. Saattaa olla, että uutisen alkuperäinen tarkoitus oli ”katso kuvat” -kehotuksen myötä kerätä vain mahdollisimman paljon käyntejä lehden verkkosivuille, mutta ammattimaisesta urheilujournalismista oltiin kaukana. Naisurheilijoiden mediarepresentaatioille on tyypillistä trivialisointi eli koomiseksi, heikkotasoiseksi ja vähäarvoiseksi leimaaminen sekä marginalisointi eli vähäinen näkyvyys ja arvottava sijoittelu (ks. esim. Turtiainen 2010, 183; Kinkema & Harris 1998, 38; Liao & Markula 2009, 31–32; Pirinen 2006, 37–41), mutta kyseessä oli tämäkin huomioiden pohjanoteeraus.

Noora Toivo kirjoitti omassa blogissaan (26.5.2014) uutisointiin perustuneen vastineen, jota jaettiin ahkerasti sosiaalisen median kanavilla. Blogikirjoituksessaan Toivo peräänkuulutti urheilutoimittajan journalistista etiikkaa nostaen esiin muun muassa naisurheilijoiden negatiivisen leimautumisen. Iltalehden uutinen ehti herättää kritiikkiä jo ennen Toivon blogikirjoitustakin, sillä sen otsikko vaihtui pikaisesti ja lopulta koko uutinen poistettiin ja tilalle ilmestyi lehden uutispäällikön allekirjoittama teksti: ”Iltalehti on poistanut verkkosivuiltaan jutun, jossa huomio kohdistui naisurheilijoiden ulkonäköön. Juttu ei edusta urheilu-uutisointimme linjaa, eikä varsinkaan tapaamme katsoa naisurheilijoita. He ovat kukin oman lajinsa ammattilaisia, jotka ovat kivunneet huipulle kovalla työllä.”<sup>[xxii]</sup> Sen sijaan Noora Toivon blogikirjoitus, ja sitä kautta keskustelu aiheesta, jäi elämään. Parin päivän sisällä 50000 kertaa luettu ja 252 kommenttia yhteyteensä keränneestä blogikirjoituksesta oli marraskuuhun 2014 mennessä tykätty Facebookissa yli 12000 kertaa ja se oli jaettu Twitterin kautta yli 300 kertaa.



### Yleisurheilunaiset tiukassa kunnossa - katso kuvat!

[www.iltalehti.fi](http://www.iltalehti.fi)

Turussa oli jälleen kerran esillä sinivalikoista naiskauneutta, kun yleisurheilun Paavo Nurmen -kisoissa kilpaili tukku näyttäviä daameja.

Kuva 9. Kuvakaappaus Noora Toivon blogista – alkuperäinen kuva ilman “sensuuria” Iltalehdestä 25.6.2014 varustettuna kuvatekstillä: “Estejuoksija Sandra Eriksson oli kuvaajien tähtäimessä”.

Urheilijan rooli voi Paavo Nurmi -kisojen uutisoinnin kaltaisissa tapauksissa osoittautua keskeiseksi, kun urheilukulttuurin toimijat – tässä urheilujournalismin edustaja – syyllistyvät syrjivien esittämistapojen uusintamiseen. Sosiaalisessa mediassa on mahdollisuutensa, mutta se ei automaattisesti muuta urheiludiskurssia tasa-arvoisempaan suuntaan. Naisurheilijat voivat omissa sosiaalisen median sisällöissään pyrkiä rikkomaan urheilukulttuurin konventionaalisia esittämistapoja, mutta samalla sosiaalinen media avaa areenan myös stereotyyppisten näkemysten esille tuomiseen – vielä rajummin kuin valtamedian harjoittamassa urheilujournalismissa, jota ainakin pitäisi koskea tietyt eettiset ohjenuorat. (Bruce & Hardin 2014; ks. myös LaVoi & Calhoun 2014.) Noora Toivo sai paljon kiitosta blogikirjoituksestaan, mutta ei yksinomaan positiivista palautetta. Blogikommenteissa häntä tituleerattiin muunmuassa “itsekeskeiseksi typeräksi narsistiseksi urheilijaksi”, joka haki kirjoituksellaan vain huomiota, koska hänen oma takapuolensa ei päätenyt lehden kuvituksen joukkoon (Anonyymi 29.6.2014, klo 20:24).

Provosoivat ja aggressiiviset kommentit ovat tyypillisiä varsinkin nimettömänä esiintymisen mahdollistavalle verkkokommunikaatiolle, jonka luonteelle on ominaista nopea ja välitön reagoiminen. Osa trollauskulttuurin omaksuneista urheilun seuraajista tuntuu ajattelevan, etteivät sosiaalisessa mediassa esitetyt rassistiset tai syrjivät kommentit ole yhtä vakavasti otettavia ja raskauttavia kuin kasvokkain lausutut. (Farrington 2014, 118–121; ks. myös Redhead 2014).

Joissain tapauksissa urheilijoiden jukinen herjaaminen on kuitenkin aiheuttanut seuraamuksia, kun kunnianloukkauksen tunnusmerkit ovat täyttyneet. Neil Farrington ja kumppanit (2014) ovat kartoittaneet sosiaalisessa mediassa esiintyvää rasismia muun muassa jalkapallon kohdalla ja nostavat esiin vankeustuomioon johtaneen Liam Stacey tapauksen. Bolton Wanderers FC:n pelaaja Fabrice Muamba sai sairaskohtauksen kesken ottelun vuonna 2012, minkä johdosta yliopisto-opiskelija Stacey päätyi naureskelemaan twiitissään ”kuolleelle pelaajalle”. Alkoholilla oli osuutta asiaan, ja vaikka Stacey pyysi jälkeensä julkisesti anteeksi tekoaan, hänet tuomittiin 56 päiväksi vankeuteen, josta hän suoritti puolet. (Emt. 49–51, ks. myös Redhead 2014, 72.)

Yksi viimeisimmistä poliisitutkintaan johtaneista tapauksista on niin ikään urheilun seuraajan Twitterissä julkaisema rasistinen kommentti. Brittimedia (esim. The Guardian ja Daily Mail, 4.11.2014) uutisoi Manchesterin poliisin tutkivan tapausta, jossa jalkapalloilija Yaya Touré oli joutunut rasististen solvausten kohteeksi vain pari tuntia sen jälkeen, kun hän oli aktivoinut Twitter-tilinsä viiden kuukauden mittaisen MM-kisatauon jälkeen. Norsunluurannikolta kotoisin oleva Touré julkaisi twiitin koskien joukkueensa Manchester Cityn paikallisderbyvoittoa Manchester Unitedista, johon nimimerkki @CFCZone oli vastannut (sittemmin poistetulla) twiitillä: ”Turpa kiinni sinä läski, ebolatartuntainen nekru. Painu takaisin puuvillapelloille vitun luuseri.” [xxiii] Kommentti noudattelee brittiläiselle jalkapallohuliganismille tyypillistä puhetapaa, mutta sen julkaiseminen sosiaalisessa mediassa tekee teosta mahdollisen rangaista. Fanien katsomohuuteluista rangaistuksen on pääsääntöisesti joutunut kärsimään kotiseura sakkujen muodossa, mutta Twitterin kaltaisissa palveluissa esitetyt loukkaukset pystytään yksilöimään.

Rasiminvastaisuutta jalkapallossa edistävä Kick It Out -järjestö teki Yaya Touréeseen kohdistuneista rasistisista twiiteistä tutkintapyynnön poliisille. *The Guardianin* (4.11.2014) haastattelussa 31-vuotias Yaya Touré totesi jo tottuneensa rasistisiin hyökkäyksiin, mutta kertoi olevansa huolissaan nuorempien urheilijoiden puolesta, jotka tulevat peloissaan mahdollisesti sulkemaan Twitter-tilinsä. Tämän vuoksi Touré katsoo pysyväksi tehtäväkseen tuomita rasistiset teot julkisesti ja vedota tekijöitä muuttumaan. Vaikka sosiaalinen media siis luo rasismille ja syrjinnälle uusia ilmaisuväyliä, sen voi pidemmällä tähtäimellä ajatella myös ehkäisevän rasistisen puhutavan kylvämistä, kun herjauksista jää todennettavissa oleva jälki verkkoon. Ja mikä tärkeintä, sosiaalinen media voi toimia kanavana rasismien ja syrjinnän vastaisen sanoman levittämiseksi. Tehokkaaksi viestin tekee silloin se, että asiaan puuttuvat ovat huippu-urheilijoita, joihin urheiluleisö suhtuu ihailevalla kunnioituksella.



Kuva10. Yaya Touréen Twitter-viesti hänen kohtaamansa raisististen loukkausten jälkeen 4.11.2014.

## Lopuksi: Sosiaalinen media ja urheilukulttuurin uusintaminen?

Palatakseni lopuksi artikkelini alussa esittelemääni Dani Alvesin ja Neymarin alulle panemaan #WeAreAllMonkeys-meemiin: kyseessä on mielestäni yksi parhaista sosiaalisen median hyödyntämisistä, kun puhutaan rasismien ja syrjinnän vastustamisesta urheilukulttuurissa. Kahden vuorokauden sisällä julkaisemisestaan Neymarin Instagram-kuva oli kerännyt 558000 tykkäystä, hänen twiittinsä oli uudelleentwiitattu 7100 kertaa ja tunnisteella #weareallmonkeys oli jaettu yli 15000 valokuvaa. Samalla tunnisteella twiitattiin viikon aikana 97800 kertaa ja vastaavalla portugalinkielisellä tunnisteella #SodosTomosMacacos varustettuna jaettiin kahdessa päivässä 110000 valokuvaa. (Know Your Meme 2014.)



Kuva 11. Kuvakollaasi #WeAreAllMonkeys-tunnisteella sosiaalisessa mediassa julkaistuista esimerkkivalokuvista – mukana jalkapallotähdet Sergio Agüero (Argentiina), Martha (Brasilia) ja Mario Balotelli (Italia), Brasilian presidentti ja Italian pääministeri sekä HJK:n Veikkausliigajoukkue (Suomi) ja naisten 4.divisioonajoukkue NiceFutis Himmeli (Suomi).

Urheilukulttuurin sovinnaisia käytäntöjä rikkovat urheilijoiden itseilmaisun muodot ovat keskeisessä asemassa nykypäivän mediaurheilussa – niin hyvässä kuin pahassa, kuten viimeaikaisiin tapauksiin luoma katsaukseni osoittaa. Olen artikkelissani nostanut esiin urheilukulttuurin nurjan puolen keskittymällä sosiaalisen median sisällöissä rasismiin ja syrjinnän teemoihin. Tarkoitukseni ei kuitenkaan ole leimata koko urheilukulttuuria sinänsä, vaan osoittaa, ettei se ole muusta yhteiskunnasta irrallinen osa-alueensa. Olen tietoisesti rajannut käsiteltäväkseni tapauksia, jotka ovat herättäneet julkista keskustelua. Urheilukulttuurin sisällä tapahtuu sosiaalisessa mediassakin paljon positiivisia asioita, jotka eivät ylitä valtamedian julkisuuskynnystä – eivätkä siksi ole valikoituneet tässä vaiheessa tarkasteltaviksi.

Urheilijat ovat sosiaalisen median kautta olleet osallisina läpikäymiini tapauksiin niin rasismiin ja syrjinnän kohteina, vastustajina kuin tekijöinäkin. Dani Alves ja Yaya Touré joutuivat urheiluyhteisön rassistisen solvauksen kohteeksi – toinen stadionilla kesken jalkapallo-ottelun ja toinen Twitterin välityksellä. Noora Toivo joutui urheilujournalismin ammattilaisen sukupuolisen syrjinnän kohteeksi valtamediassa. Kukin heistä asettui rasismiin ja syrjinnän vastustajan rooliin itseään koskevassa välikohtauksessa. Yaya Touré maltillisemmin viittaamalla twiitissään asiaan, josta kuitenkin käynnistyi poliisitutkinta. Noora Toivo kirjoitti puolestaan sosiaalisessa mediassa levinneen

blogivastineen, Alvesin vastatessa tekoon yhdessä Neymarin kanssa luomalla suoranaiseksi rasismien vastaiseksi kampanjaksi kohonneen verkkomeemin.

Emma Green Tregaro ei sateenkaarikynsineen joutunut varsinaisesti itse syrjinnän kohteeksi, mutta asian puolesta taistelleen uhrin asemaan kylläkin noustessaan vastustamaan Venäjän homopropagandalakia ja tullen siten sananvapaudeltaan rajoitetuksi. Syrjinnän ja rasismien vastustajiksi – tai ennen kaikkea ihmisoikeuksien ja urheilijoiden sananvapauden puolustajiksi – luen myös Kansainvälisen Olympiakomitean säädöksistä mielipiteensä ilmaisseen Torah Brightin, Twitterissä suomalaisen jääkiekkovaikuttajan näkemystä kritisoineen (“lähteenä” toimineen) ja rasisminvastaisuutensa esille tuovan Timo Furuholmin sekä Suomen Palloliiton toiminnasta mielipiteensä ilmaisseen ja seurajoukkueensa kommentointikieltoa sosiaalisen median päivityksillään uhmanneen Petteri Forsellin.

Tekijäpuolella, eli itse rasistiseen tai syrjivään toimintaan sosiaalisessa mediassa syyllistyneenä nostin esiin muun muassa brittijalkapalloilija Rio Ferdinandin. Englannin jalkapalloliitto on rangaissut häntä niin rasististen kuin naissukupuolta halventavien kommenttienkin esittämisestä Twitterissä. Joidenkin tahojen mielestä hän on joutunut jonkinlaisen ajojahdin kohteeksi lajiliiton halutessa tehdä hänestä varoittavan esimerkin muille urheilijoille. Vaikka kyseessä osittain olisikin urheiluorganisaation tarkoitushakuinen toimi oman valtansa pönkittämiseksi, eivät Ferdinandin solvaavat sosiaalisen median sisällöt ole missään määrin oikeutettuja. Säännöillä ja niiden rikkomisesta aiheutuvilla seuraamuksilla kuten rasismiin ja syrjintään perustuvilla kisoista sulkemisilla ja sakkorangaistuksilla on perusteensa. Samalla, kun urheiluorganisaatiot asettavat urheilijoiden sosiaalisen median käytölle rajoituksia ylilyöntien pelossa, he tulevat kuitenkin tyrehtyttäneeksi myös urheilijoiden yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia. Sosiaalisessa mediassa olisi väylä urheilukulttuuria itseäänkin koskevaan arvokeskusteluun – eri asia taas on se, ovatko urheilukulttuurin eri toimijat halukkaita ottamaan siihen osaa.

Rasismien kitkemiseksi urheiluaiheisista sosiaalisen median sisällöistä Neil Farrington ja kumppanit (2014, 123–133) ovat ehdottaneet sosiaalisen median palvelujen vihapuheen raportointikäytäntöjen tehostamista. Sosiaalisen median palveluiden ylläpitäjien tulisi laatia yhdessä selkeämmät säännöt ja toimintaohjeet vihapuheen varalle. Sosiaalisen median kanssakäyttäjät tulisi heidän mukaansa rohkaista raportoimaan loukkaavista sisällöistä, jolloin seurausten – tiukempien rangaistusten – mahdollisuus konkretisoituisi niiden esittäjille. Moderaattorien tietotaito ja resurssit joutuisivat koetukselle, mihin Farrington ja kumppanit tarjoaisivat lääkkeeksi kaikkien osapuolten koulutusta sosiaalisen median ja syrjinnän muotojen osalta. Urheilijat tarvitsisivat selkeämmät ohjeet urheiluorganisaatioilta ja virkavalta lisää resursseja internetiin siirtyneen rasismien taltuttamiseksi. He kyllä myöntävät, että näillä keinoilla hoidetaan ennemminkin oireita kuin itse sairauden syytä, joka pesii syvällä yhteiskunnan sisimmässä.

Farringtonin ja kumppaneiden näkemyksissä on kiistatta perää. Itse katson tarpeelliseksi tarkastella sosiaalisen median välineellisen näkökulman sijaan urheilukulttuurin sisäistä arvomaailmaa, joka ilmenee sosiaalisen median sisällöissä muun muassa tässä artikkelissa esittämälläni tavoilla. Haluan siis pyrkiä ennen kaikkea juuri syiden äärelle. Urheilun demokratiaan perehtyneen Michael L. Butterworthin (2014, 37) mukaan mediaurheilun tutkijoiden tulisi tarttua

sosiaalisen median kohdalla rohkeammin poliittisesti virittyneisiin aiheisiin (kriittisestä lähestymistavasta ks. myös LaVoi & Calhoun 2014, 324). Jatkossa aionkin tarkastella kriittisesti niitä syy- ja seuraussuhteita, joiden vaikutukset näyttäytyvät nykypäivän urheilussa sitä eriarvostavina elementteinä. Tutkimalla sosiaalisen median sisällöissä näyttäytyviä, urheilukulttuurin vallalla olevia lainalaisuuksia voidaan nähdäkseni paljastaa ne urheilukulttuurin sisäiset mekanismit, jotka aiheuttavat eriarvoisuutta. Tämä on tärkeää, jotta urheilumaailma voisi tulevaisuudessa olla tasa-arvoisempi, suvaitsevaisempi ja kaikille siihen osallistuville avoimempi toimintaympäristö. Juha Suorannan ja Sanna Rynänen (2014) mukaan kyseessä on tällöin "taisteleva tutkimus", mikä tarkoittaa kriittisyyttä vallitsevaa järjestystä kohtaan, alistussuhteiden ja marginalisoinnin läpivalaisua sekä tasa-arvoisemman ja oikeudenmukaisemman yhteiskunnan puolesta toimimista. Aion käydä tutkimukselliseen taistooni kääntymällä seuraavaksi urheilijoiden itsensä puoleen: Onko stereotyyppien romuttamisen aika jo kenties koittanut?

## Lähteet

Linkit tarkastettu 4.12.2014 ellei toisin mainita.

### Instagram-, Facebook- ja Twitter-tilit

Boycott Sochi 2014, <https://www.facebook.com/BoycottSochi2014/timeline>.

Emma Green Tregaro, <http://instagram.com/1emmagreen>.

Laura Lehtonen, <https://twitter.com/lehtonenlaura>.

Neymar Jr, <http://instagram.com/neymarjr>, <https://twitter.com/neymarjr>.

Petteri Forsell, <https://twitter.com/petteriforsell>.

Rio Ferdinand, <https://twitter.com/rioferd5>.

Timo Furuholm, <https://twitter.com/timofuruholm>.

Torah Bright, <http://instagram.com/torahbright>, <https://twitter.com/TorahBright>.

Yaya Toure, <https://twitter.com/YayaToure>.

### Blogikirjoitukset

Liigablogi (Jääkiekon SM-liiga): Homot keppihevosina, 22.10.2014. <http://liiga.fi/blogit/liigablogi/homot-keppihevosina>.

Noora Toivo: I'm sexy and I know it, 26.6.2014. <http://nooratoivo.blogspot.fi/2014/06/im-sexy-and-i-know-it.html>.

### Ohjeistukset

Viestintäohje Sotšin olympiajoukkueen jäsenille, 2014. [http://suomenurheilumanagerit.fi/files/viestinta&mainontaohje\\_sotsi.pdf](http://suomenurheilumanagerit.fi/files/viestinta&mainontaohje_sotsi.pdf).

Olympic Charter. International Olympic Committee, 9.9.2013. [http://www.olympic.org/Documents/olympic\\_charter\\_en.pdf](http://www.olympic.org/Documents/olympic_charter_en.pdf).

### Lehtiartikkelit

*Aamulehti* 17.8.2013. Ruotsalaisen kohutut sateenkaarikynnet sääntörikkomus? <http://m.aamulehti.fi/urheilu/ruotsalaisen-kohutut-sateenkaarikynnet-saantorikkomus?v=1>.



*Daily Mail* 4.11.2014. Police investigate after Yaya Toure receives racist abuse within hours of Manchester City star reactivating his Twitter account. <http://www.dailymail.co.uk/sport/football/article-2819762/Police-investigate-Yaya-Toure-receives-racist-abuse-hours-reactivating-Twitter-account.html>.

*Daily Mail* 18.11.2014. Rio Ferdinand suspended for three games and fined £25,000 by the FA following misconduct charge for 'sket' tweet. <http://www.dailymail.co.uk/sport/football/article-2812993/Rio-Ferdinand-suspended-three-games-FA-following-misconduct-charge-sket-tweet.html>.

*The Guardian* 20.11.2013. Winter Olympics' openly gay athlete: I want Vladimir Putin to get to know me. <http://www.theguardian.com/sport/2013/nov/20/winter-olympics-sochi-gay-blake-skjellerup>.

*The Guardian* 30.10.2014. Think before you tweet: FA has made £350,000 in Twitter fines since 2011. <http://www.theguardian.com/football/2014/oct/30/fa-fines-rio-ferdinand-twitter>.

*The Guardian* 4.11.2014. Manchester City's Yaya Touré brands racial abuse on Twitter 'a disgrace'. <http://www.theguardian.com/football/2014/nov/04/yaya-toure-racist-abuse-twitter-kick-it-out>.

*Helsingin Sanomat* 30.6.2013. Putin hyväksyi kiistellyn homopropagandalain – laki laajenee valtakunnalliseksi. <http://www.hs.fi/ulkomaat/a1372556730561>.

*Helsingin Sanomat* 15.8.2013. Isinbajeva pillastui ruotsalaishyppääjän eleestä: Teko osoittaa kunnioituksen puutetta". <http://www.hs.fi/urheilu/a1376533868400>.

*Helsingin Sanomat* 17.8.2013. Ruotsalainen korkeushyppääjä maalasi kohukyntensä punaisiksi. <http://www.hs.fi/urheilu/a1376704410191>.

*Helsingin Sanomat* 21.8.2013. Suomen olympiakomitea kieltää kilpailijoilta sateenkaarikynnet. <http://www.hs.fi/urheilu/a1377055621676?jako=3a9f67bf85b246a3bace16f41c244e81&ref=og-url>.

*Helsingin Sanomat* 4.2.2014. Pääkirjoitus. Uutinen, jonka ei pitäisi enää olla uutinen. <http://www.hs.fi/paivanlehti/04022014/paakirjoitukset/Uutinen+jonka+ei+pit%C3%A4isi+en%C3%A4+olla+uutinen/a1391409480184>.

*Helsingin sanomat* 6.2.2014. Maailman övereimmät kisat – HS selvitti, mikä Sotšissa maksaa. <http://www.hs.fi/sunnuntai/a1390689539610>.

*Helsingin Sanomat* 25.4.2014. Seura kielsi puhumasta – Veikkausliigan tähtihyökkääjä teippasi suunsa. <http://www.hs.fi/urheilu/a1398396575070>.

*Helsingin Sanomat* 29.7.2014. Qatar 2022 – veren tahrinat kisat. <http://www.hs.fi/urheilu/a1406520248092>.

*Helsingin Sanomat* 25.9.2014. Venäjän kohuttu homolaki sai KOK:n muuttamaan olympiaisäntien valintakriteerejä. <http://www.hs.fi/urheilu/a1411654914185>.

*Helsingin Sanomat* 4.11.2014. Iso sponsori hylkää Fifan, toinenkin harkitsee. <http://www.hs.fi/urheilu/a1415068857475>.

*Helsingin Sanomat* 15.11.2014. Uefan jäsenmaat saattavat erota Fifasta – saksalaiset haluavat Venäjän ja Qatarin raportit julkisiksi. <http://www.hs.fi/urheilu/a1416021020400?jako=c6ed88c32938dd3efcb1a201113665ae>.

*Ilkka* 11.2.2014. Kisarauha vaientaa kritiikin. <http://www.ilkka.fi/arki-ja-el%C3%A4m%C3%A4/kisarauha-vaientaa-kritiikin-1.1553119>.

*Iltasanomat* 17.8.2013. Arhinmäki heilutti sateenkaarilippua Moskovan stadionilla. <http://www.iltasanomat.fi/yleisurheilu/art-1288590841961.html>.

*Iltasanomat* 18.12.2013. Obamat eivät matkusta olympialaisiin – lähettävät paikalle homourheilijoita. <http://www.iltasanomat.fi/muutlajit/art-1288633682020.html>.

*Iltasanomat* 17.9.2014. Tami” Tamminen kohautti: En ole jääkiekossa homoja nähnyt!” <http://www.iltasanomat.fi/jaakiekkokko/art-1288739445844.html>.

*Urheilulehti* 23.8.2013. Emma Green Tregaro Urheilulehdessä: ”Kynnet piti maalata nimenomaan urheilukentällä”. <http://www.urheilulehti.fi/lisaa-lajeja/yleisurheilu/emma-green-tregaro-urheilulehdessa-kynnet-piti-maalata-nimenomaan-urheiluk#ixzz3IgL7DU>.

*Urheilulehti* 6.10.2014. Onko jääkiekkoyhteisö valmis ottamaan vastaan ensimmäisen julkisen homopelaajan? – ”Voi vapaasti tulla kertomaan”. <http://www.urheilulehti.fi/jaakiekkokko/onko-jaakiekkoyhteiso-valmis-ottamaan-vastaan-ensimmaisen-julkisen-homopelaajan-voi-vapaaas>.

*The Washington Post* 4.2.2014. Journalists at Sochi are live-tweeting their hilarious and gross hotel experiences. <http://www.washingtonpost.com/blogs/worldviews/wp/2014/02/04/journalists-at-sochi-are-live-tweeting-their-hilarious-and-gross-hotel-experiences/>.

## **Muut tiedotusvälineet**

*BBC*, 19.5.2014. Richard Scudamore remains Premier League chief executive. <http://www.bbc.com/sport/0/football/27479048>.

*Radio Nova*, 3.2.2014. Suomen Olympiakomitean tiedottaja selvensi urheilijoiden some-sääntöjä kisojen aikana. <http://www.radionova.fi/ohjelmat/enbuske-linnanahde-crew/podcastit/Suomen-Olympiakomitean-tiedottaja-selvensi-urheilijoiden-some-saantoja-kisojen-aikana-30574.html>.

*Radio Sweden*, 15.8.2013. Swedish athletes’ rainbow nail” protest draws outrage and support. <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2054&artikel=5617678>.

*Yle Urheilu*, 2.2.2014. Suomalainen olympiauimari kaapista ulos – ”Vihdoin voin olla oma itseni”. [http://yle.fi/urheilu/suomalainen\\_olympiauimari\\_kaapista\\_ulos\\_-\\_vihdoin\\_voin\\_olla\\_oma\\_itseni/7065006](http://yle.fi/urheilu/suomalainen_olympiauimari_kaapista_ulos_-_vihdoin_voin_olla_oma_itseni/7065006).

*Yle Urheilu*, 5.10.2014a. Kapteenit kertovat SM-liigan homoista: ”Eivät tee asiasta suurta numeroa”. [http://yle.fi/urheilu/kapteenit\\_kertovat\\_sm-liigan\\_homoista\\_eivat\\_tee\\_asiasta\\_suurta\\_numeroa/7509998](http://yle.fi/urheilu/kapteenit_kertovat_sm-liigan_homoista_eivat_tee_asiasta_suurta_numeroa/7509998).

*Yle Urheilu*, 5.10.2014b. SM-liigaseura kannustaa pelaajiaan olemaan rohkeasti erilaisia. [http://yle.fi/urheilu/sm-liigaseura\\_kannustaa\\_pelaajiaan\\_olemaan\\_rohkeasti\\_erilaisia/7509995](http://yle.fi/urheilu/sm-liigaseura_kannustaa_pelaajiaan_olemaan_rohkeasti_erilaisia/7509995).

*Yle Urheilu*, 5.10.2014c. Tätä huutoa ei sallita jääkiekon SM-liigassa. [http://yle.fi/urheilu/tata\\_huutoa\\_ei\\_sallita\\_jaakiekon\\_sm-liigassa/7509999](http://yle.fi/urheilu/tata_huutoa_ei_sallita_jaakiekon_sm-liigassa/7509999).

*Yle Urheilu*, 5.10.2014d. SM-liigavalmentaja on valmis valmentamaan sateenkaarijoukkuetta. [http://yle.fi/urheilu/sm-liigavalmentaja\\_on\\_valmis\\_valmentamaan\\_sateenkaarijoukkuetta/7510000](http://yle.fi/urheilu/sm-liigavalmentaja_on_valmis_valmentamaan_sateenkaarijoukkuetta/7510000).

*Yle Urheilu*, 5.10.2014e. ”Sateenkaari-joukkueen tuominen SM-liigaan olisi äärimmäisen rohkea veto”. [http://yle.fi/urheilu/sateenkaari-joukkueen\\_tuominen\\_sm-liigaan\\_olisi\\_aarimmaisena\\_rohkea\\_veto/7510004](http://yle.fi/urheilu/sateenkaari-joukkueen_tuominen_sm-liigaan_olisi_aarimmaisena_rohkea_veto/7510004).

*Yle Urheilu*, 5.10.2014f. SM-liigan kapteenit haluavat lisätä homojen hyväksymistä – ”Olen valmis, jos se ei vaikuta liikaa jokapäiväiseen toimintaan”. [http://yle.fi/urheilu/sm-liigan\\_kapteenit\\_haluavat\\_lisata\\_homojen\\_hyvaksymista\\_olen\\_valmis\\_jos\\_se\\_ei\\_vaikuta\\_liikaa\\_jokapaivaiseen\\_toimintaan/7510003?ref=leiki-urheilu](http://yle.fi/urheilu/sm-liigan_kapteenit_haluavat_lisata_homojen_hyvaksymista_olen_valmis_jos_se_ei_vaikuta_liikaa_jokapaivaiseen_toimintaan/7510003?ref=leiki-urheilu).

*Yle Urheilu*, 5.10.2014g. SM-liigan seurapomo: Homon pelilupa pitää kysyä koko yhteisön mielipide. [http://yle.fi/urheilu/sm-liigan\\_seurapomo\\_homon\\_pelilupaan\\_pitaa\\_kysya\\_koko\\_yhteison\\_mielipide/7509989](http://yle.fi/urheilu/sm-liigan_seurapomo_homon_pelilupaan_pitaa_kysya_koko_yhteison_mielipide/7509989).

*Yle Urheilu*, 6.10.2014a. Työoikeuden professori tuomitsee HPK-pomon homokomentit – Seksuaalinen suuntautuminen ei todellakaan ole työyhteisökysymys”. [http://yle.fi/urheilu/tyooikeuden\\_professori\\_tuomitsee\\_hpk-pomon\\_homokomentit\\_-\\_seksuaalinen\\_suuntautuminen\\_ei\\_todellakaan\\_ole\\_tyoyhteisokysymys/7511368](http://yle.fi/urheilu/tyooikeuden_professori_tuomitsee_hpk-pomon_homokomentit_-_seksuaalinen_suuntautuminen_ei_todellakaan_ole_tyoyhteisokysymys/7511368).

*Yle Urheilu*, 6.10.2014b. HPK:n pääsponsorin edellyttää eettisten periaatteiden noudattamista. [http://yle.fi/urheilu/hpkn\\_pasponsorin\\_edellyttaa\\_eettisten\\_periaatteiden\\_noudattamista/7512612](http://yle.fi/urheilu/hpkn_pasponsorin_edellyttaa_eettisten_periaatteiden_noudattamista/7512612).

*Yle Urheilu*, 31.10.2014. Jääkiekkoliiton päättäjiltä näpätys toimitusjohtajalle ja SM-liigalle – ”Jokainen ei uskalla olla oma itsensä”. [http://yle.fi/urheilu/jaakiekkoliiton\\_paattajilta\\_napaytys\\_toimitusjohtajalle\\_ja\\_sm-liigalle\\_jokainen\\_ei\\_uskalla\\_olla\\_oma\\_itsensa/7588985](http://yle.fi/urheilu/jaakiekkoliiton_paattajilta_napaytys_toimitusjohtajalle_ja_sm-liigalle_jokainen_ei_uskalla_olla_oma_itsensa/7588985).

*Yle Uutiset*, 22.8.2013a. NÄKÖKULMA:Olympiakomitean sateenkaarikynnet.[http://yle.fi/uutiset/nakokulma\\_olympiakomitean\\_sateenkaarikynnet/6788664](http://yle.fi/uutiset/nakokulma_olympiakomitean_sateenkaarikynnet/6788664).

*Yle Uutiset*, 22.8.2013b. Arhinmäki arvostelee Olympiakomitean sateenkaarikynsi-kieltoa.[http://yle.fi/uutiset/arhinmaki\\_arvostelee\\_olympiakomitean\\_sateenkaarikynsi-kieltoa/6788764](http://yle.fi/uutiset/arhinmaki_arvostelee_olympiakomitean_sateenkaarikynsi-kieltoa/6788764).

*Zee News*, 6.1.2014. Aussie athletes free to tweet at Sochi: officials.[http://zeenews.india.com/sports/others/aussie-athletes-free-to-tweet-at-sochi-officials\\_777593.html](http://zeenews.india.com/sports/others/aussie-athletes-free-to-tweet-at-sochi-officials_777593.html).

## Verkkosivut

*All Out*, 7.2.2014. Timeline photos. <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=755198421174353&set=a.255604734467060.74828.169042736456594&type=1&theater>.

*The Canadian Institute of Diversity and Inclusion*, 4.2.2014.<https://www.facebook.com/pages/The-Canadian-Institute-of-Diversity-and-Inclusion/554497594560799?sk=timeline>.

Fry, Stephen, 7.8.2013. An Open Letter to David Cameron and the IOC.<http://www.stephenfry.com/2013/08/07/an-open-letter-to-david-cameron-and-the-ioc/>.

*Know Your Meme*, 2014.  
#WeAreAllMonkeys<http://knowyourmeme.com/memes/events/weareallmonkeys>.

*Olympic.org*, 18.11.2014. IOC Latest News. Olympic Agenda 2020: Strategic roadmap for the future of the Olympic Movement unveiled.<http://www.olympic.org/news/olympic-agenda-2020-strategic-roadmap-for-the-future-of-the-olympic-movement-unveiled/241063>.

*President of Russia*, 30.6.2013. Amendments to the law protecting children from information harmful to their health and development.<http://eng.kremlin.ru/news/5660>.

## Tutkimuskirjallisuus

Allison, Lincoln. 2012. "The Ideals of the Founding Father. Mythologised, evolved or betrayed?" In *Watching the Olympics. Politics, Power and Representation*, edited by John Sugden, and Alan Tomlinson, 18–35. London and New York: Routledge.

Bernstein, Alina. 2002. "Is it Time for a Victory Lap? Changes in the Media Coverage of Women in Sport." *International Review for the Sociology of Sport* 37:415–28.

Boyle, Raymond, and Haynes, Richard. 2000. *Power Play: Sport, the Media and & Popular Culture*. Harlow: Longman.

- Boyle, Raymond, and Haynes, Richard. 2014. "Sport, Public Relations and Social Media." In *Routledge Handbook of Sport and New Media*, edited by Andrew C. Billings, and Marie Hardin, 133–42. London and New York: Routledge.
- Bruce, Toni, and Hardin, Marie. 2014. "Raclaiming Our Voices. Sportswomen and Social Media." In *Routledge Handbook of Sport and New Media*, edited by Andrew C. Billings, and Marie Hardin, 311–19. London and New York: Routledge.
- Butler, Bryan, Zimmerman, Matthew. H., and Hutton, Sharon. 2013. "Turning the Page With Newspapers: Influence of the Internet on Sports Coverage." In *Routledge Handbook of Sport Communication*, edited by Paul M. Pedersen, 219-27 London and New York: Routledge.
- Butterworth, Michael L. 2014. "Social Media, Sport, and Democratic Discourse. A Rhetorical Invitation." In *Routledge Handbook of Sport and New Media*, edited by Andrew C. Billings, and Marie Hardin, 32–42. London and New York: Routledge.
- Clavio, Galen. 2013. "Emerging Social Media and Applications in Sport." In *Routledge Handbook of Sport Communication*, edited by Paul M. Pedersen, 259-68. London and New York: Routledge.
- Cottrell, Patric M., and Nelson, Travis. 2011. "Not Just the Games? Power, Protest and Politics at the Olympics." *European Journal of International Relations* 7:729–53.
- Dart, Jon. 2014. "New Media, Professional Sport and Political Economy." *Journal of Sport and Social Issues* 38:528–47.
- Fernández Peña, Emilio, Ramajo, Navidad, and Arauz, María. 2014. "Social Media in the Olympic Games. Actors, Management and Participation." In *Routledge Handbook of Sport and New Media*, edited by Andrew C. Billings, and Marie Hardin, 153–64. London and New York: Routledge.
- Hambrick, Marion. E., Simmons, Jason. M., Greenhalgh, Greg. P., and Greenwell, Christopher T. 2010. "Understanding Professional Athletes' Use of Twitter: A Content Analysis of Athlete Tweets." *International Journal of Sport Communication* 3:454-71.
- Hudley, Heather. L., and Billings, Andrew.C. 2010. *Examining Identity in Sports Media*. Los Angeles: Sage.
- Hutchins, Brett. 2011. "The Acceleration of Media Sport Culture." *Information, Communication & Society* 14:237-57.
- Hutchins, Brett, and Rowe, David. 2012. *Sports Beyond Television: The Internet, Digital Media and the Rise of Networked Media Sport*. London and New York: Routledge.
- Hylton, Kevin. 2010. "How a Turn to Critical Race Theory Can Contribute to Our Understanding of 'Race', Racism and Anti-Racism in Sport." *International Review for the Sociology of Sport* 45:335–54.
- Kanin, David B. 1980. "The Olympic Boycott in Diplomatic Context." *Journal of Sport and Social Issues* 4:1–24.

- Kinkema, Kathleen M., and Harris, Janet C. 1998. "MediaSport Studies: Key Research and Emerging Issues." In *MediaSport*, edited by Lawrence A. Wenner, 27–56. London and New York: Routledge.
- LaVoi, Nicole M., and Calhoun, Austin Stair. 2014. "Digital Media and Women's Sport. An Old View on 'New' Media?" In *Routledge Handbook of Sport and New Media*, edited by Andrew C. Billings, and Marie Hardin, 320–30. London and New York: Routledge.
- Liao, Judy, and Markula, Pirkko. 2009. "Reading Media Texts in Women's Sport: Critical Discourse Analysis and Foucauldian Discourse Analysis." In *Olympic Women and the Media. International Perspectives*, edited by Pirkko Markula, 30–49. Hampshire & New York: Palgrave Macmillan.
- Markula, Pirkko, eds. 2009. *Olympic Women and the Media. International Perspectives*. Hampshire & New York: Palgrave Macmillan.
- Marwick, Alice, and Boyd, Danah. 2011. "To See and Be Seen: Celebrity Practice on Twitter." *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies* 17:139–58.
- Massao, Prisca Bruno, and Fasting, Kari. 2010. "Race and Racism: Experiences of Black Norwegian Athletes." *International Review for the Sociology of Sport* 45:47–62.
- Novick, Jed, and Steen, Rob. 2014. "Texting and Tweeting. How Social Media Has Changed News Gathering." In *Routledge Handbook of Sport and New Media*, edited by Andrew C. Billings, and Marie Hardin, 119–29. London and New York: Routledge.
- Pirinen, Riitta. 1997. "Catching Up with Men? Finnish Newspaper Coverage of Women's Entry into Traditionally Male Sports." *International Review for the Sociology of Sport* 32:239–49.
- Pirinen, Ritta. 2006. *Urheileva Nainen lehtiteksteissä*. Tampere: Acta Universitatis Tamperensis 1138, Tampereen yliopisto.
- Redhead, Steve. 2014. "Soccer and Social Media. Sport Media in the City of the Instant." In *Routledge Handbook of Sport and New Media*, edited by Andrew C. Billings, and Marie Hardin, 67–75. London and New York: Routledge.
- Rowe, David. 2004. *Sport, Culture and the Media: The Unruly Trinity*. Second edition. Maidenhead and New York: Open University Press.
- Sanderson, Jimmy. 2010. "Weighing in on the Coaching Decision: Discussing Sports and Race Online." *Journal of Language and Social Psychology* 29:301–20.
- Sanderson, Jimmy. 2011. *It's a Whole New Ballgame. How Social Media is Changing Sports*. New York: Hampton Press.
- Sanderson, Jimmy. 2013. "Stepping into the (Social Media) Game: Building Athlete Identity via Twitter." In *Handbook of Research on Technoself: Identity in a Technological Society*, edited by Rocci Luppigini, 419–38. Hershey: IGI Global.

- Sheffer, Mary Lou., and Schultz, Brad. 2013. "The New World of Social Media and Broadcast Sports Reporting." In *Routledge Handbook of Sport Communication*, edited by Paul M. Pedersen, 210-18. London and New York: Routledge.
- Suoranta, Juha, and Ryyänen, Sanna. 2014. *Taisteleva tutkimus*. Helsinki: Into Kustannus.
- Sutera, David M. 2013. *How Fans Are Using Social Media to Get Closer to the Game*. Lanham Scarecrow Press.
- Tontti, Jarkko. 2010. "Ilmaisunvapauden uhat 2000-luvulla." *Filosofinen aikakauslehti niin & näin* 2:39-46.
- Turtiainen, Riikka. 2010. "'Tässä ovat Kälidin enkelit.'" Mediavälitteistä arvokisahuumaa naisten jalkapallon EM-kotikisoissa." *Kasvatus & Aika* 2/2010, 179–202.
- Turtiainen, Riikka. 2012. *Nopeammin, laajemmalle, monipuolisemmin. Digitalisoituminen mediaurheilun seuraamisen muutoksessa*. Pori: Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen julkaisuja 37.
- Vanc, Antoaneta M. 2014. "The counter-intuitive value of celebrity athletes as antidiplomats in public diplomacy: Ilie Nastase from Romania and the world of tennis." *Sport in Society: Cultures, Commerce, Media, Politics* 9: 1187-1203.
- Wenner, Lawrence A, eds. 1998. *MediaSport*. London: Routledge.
- Whannel, Garry. 2008. *Culture, Politics and Sport. Blowing the Whistle, Revisited*. London and New York: Routledge.
- Wensing, Emma. H., and Bruce, Toni. 2003. "Bending the Rules: Media Representations of Gender During an International Sporting Event." *International Review for the Sociology of Sport* 38: 387–96.

## Viitteet

- [ii] Neymarin Twitter- ja Instagram-tilejä tarkastelemalla vaikuttaisi harhaanjohtavasti siltä, että twiitti (27.4.2014, klo 15:27) olisi julkaistu ennen Instagram-kuvaa (28.4.2014) – ja jopa ennen Villarreal – FC Barcelona -ottelua, joka alkoi 27.4.2014 klo 21:00 Espanjan aikaa. Tämä johtuu kuitenkin sosiaalisen median palveluiden käyttöliittymien henkilökohtaisista aikavyöhykeasetuksista. Käytännössä julkaiseminen tapahtui joka tapauksessa heti ottelun päättymisen jälkeen – riippuen olinpaikasta vuorokausi oli jossain ehtinyt vaihtua jo 28. päiväksi.
- [iii] Verkcomeemi on internetissä kierrätettävää materiaalia, jota käyttäjät versioivat säilyttäen joko alkuperäisen julkaisun sisällön, muodon tai näkökannan/ajatuksen. (Shifman, Limor. 2013. *Memes in Digital Culture*. Cambridge: The MIT Press.)
- [iiii] Venäjän homopropagandalaki kieltää "ei-perinteisten seksuaalisuhteiden edistämisen" alaikäisten keskuudessa kriminalisoiden "homoseksuaalisen propagandan" levittämisen.

Homoseksuaalista materiaalia alaikäisille levittävät henkilöt voidaan tuomita maksimissaan kolmen kuukauden vankeusrangaistukseen tai koviin sakkoihin. Venäjän lainsäädännössä ei ole määritelty mitä ”homoseksuaalisuuden edistämisellä” tarkoitetaan. Tämän vuoksi lakia on mahdollista soveltaa hyvin löyhästi. Amnestyn mukaan laki loukkaa ihmisoikeuksia ja on vastoin maan kansainvälisiä velvoitteita suojella seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä syrjinnältä. (Amnesty International, 28.1.2013. Venäjän ”homopropagandalaki” loukkaa sananvapautta. <https://www.amnesty.fi/venajan-homopropagandalaki-loukkaa-sananvapautta/>)

[iv] Sateenkaari(lippu) on maailmanlaajuinen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä edustava symboli (ks. Ranneliike.net. Sateenkaarilippu ja muut sateenkaarikansan symbolit. <http://ranneliike.net/teema/sateenkaarilippu?srt=0&cid=47&aid=1106>)

[v] Yhdysvaltalaisjuoksija Nick Symmonds omisti hänkin 800 metrin MM-hopeansa homoseksuaaleille ystävilleen (HS 16.8.2013. <http://www.hs.fi/urheilu/a1376541489668>).

[vi] Jelena Isinbajeva tosin perui puheitaan kohtaamansa kritiikin jälkeen. Hän vetosi kielimuriin väittäessään tulleen väärinymmärretyksi ja totesi olevansa olympialiikkeen perussääntöjä noudattaen syrjintää vastaan (esim. Iltalehti 16.8.2013. [http://m.iltalehti.fi/app/yleisurheilun-mm-2013-moskova/2013081617377506\\_ym.shtml](http://m.iltalehti.fi/app/yleisurheilun-mm-2013-moskova/2013081617377506_ym.shtml)).

[vii] Suomen Olympiakomitean 22.8.2013 julkaistua virallista tiedotetta ei löydy enää Olympiakomitean verkkosivuilta, mutta kuvakaappaus tiedotteesta on artikkelin kirjoittajan hallussa.

[viii] Papahristou viittasi rasistisessa twiitissään siihen, että Kreikan olympiajoukkueeseen kuului useita afrikkalaissyntyisiä urheilijoita: *”With so many Africans in Greece, at least the mosquitoes of West Nile will eat homemade food.”* Morganella puolestaan äityi pettymyksissään uhkailemaan vastustajajoukkuetta: *”I want to beat up all South Koreans! Bunch of mentally handicapped retards!”*

[ix] Sotshin arvioitu kisabudjetti oli noin 38 miljardia euroa, mutta eri lähteiden mukaan se ylitettiin reilusti. Venäläiset myönsivät rahaa kuluneen 33 miljardia euroa, mutta suomalaiset tiedotusvälineet arvioivat todelliseksi summaksi 40–50 miljardia euroa. (Helsingin Sanomat 6.2.2014. Sotšin olympialaisten hinta lähentelee Suomen valtion budjettia. <http://www.hs.fi/urheilu/a1391582542229> ja Yle Urheilu 7.2.2014. ”Putinin kisat” avataan tänään – rahaa palanut ennätysmäisesti. [http://yle.fi/urheilu/putinin\\_kisat\\_avataan\\_tanaan\\_-\\_rahaa\\_palanut\\_ennatysmaisesti/7075883](http://yle.fi/urheilu/putinin_kisat_avataan_tanaan_-_rahaa_palanut_ennatysmaisesti/7075883))

[x] Ylen Ulkolinja esitti olympialaisten alla (9.1.2014) dokumentin *Putinin kisat*, jossa muun muassa paljastettiin Sotshin kisa kaupungiksi päättymisen taustoja ja kisapaikkarakentamiseen liittyneitä ongelmia. (*Putinin olympialaiset* – Putin’s Games, 2013. Ohjaukseen Alexander Genteliev. Saksa.)

[xi] Moskovan kisaboikotti johti neljä vuotta myöhemmin vastaboikottiin, kun Neuvostoliitto johti pois jääneiden maiden rintamaa Los Angelesin olympialaisista.

[xii] Olympialiikkeen kuudennen periaatteen (principle) ympärille kehitettiin kampanja, joka myi #P6 -asusteita sanomanaan syrjinnän vastustaminen olympiaurheilussa. Venäjän LGBT-lakia



vastustanut ja paikallisia LGBT-järjestöjä tukenut kampanja sai tukijoikseen olympiatason urheilijoita. <http://www.principle6.org/>

[xiii] Suomenos Turtiainen, alkuperäinen sitaatti englanniksi: "Freedom of choice and speech are humanity's greatest gifts. I am the master of my social media. I am captain of my voice."

[xiv] Henleyn runo *Invictus* päättyy säkeisiin: "I am the master of my fate, I am the captain of my soul". (*Invictus – voittamaton*, 2009. Ohjaus Clint Eastwood. USA.)

[xv] Urheiluorganisaatiot ja -seurat pyrkivät toimimaan portinvartijoina myös urheiluyhteisön suuntaan. Fanien sosiaalisen median sisältöjä pyritään ohjaamaan toivottuun suuntaan erilaisin keinoin. Urheilun seuraajia voidaan osallistaa pyytämällä tuottamaan tietynlaista sisältöä (esim. tunnisteella varustettuja kuvia some-palveluihin) tai tarjoamalla ennen vain urheilujournalisteille suunnattua "sisäpiirin" tietoa eteenpäin jaettavaksi (ks. Coddington, Mark, and Holton, Avery E. 2014. "When the Gates Swing Open: Examining Network Gatekeeping in a Social Media Setting." *Mass Communication and Society* 2, 236-257).

[xvi] Sandersonin (2013) analyysi perustuu aineistoon, joka koostui Yhdysvaltojen suosituimpien palloilusarjojen (NHL, NFL, NBA, MLB) tulokasurheilijoiden twiiteistä 1.8.–1.10.2011 (yht.1622 kpl). Yhdysvaltalaisurheilijoiden sosiaalisen median sisällöt saattavat sisältää omia erityispiirteitään sekä yhdysvaltalaisen urheilukulttuurin että julkisen puhettavan vuoksi, mistä johtuen vastaavan tutkimuksen toteuttaminen kansainvälistä aineistoa käyttäen olisi mielestäni tarpeellista.

[xvii] Black Power Salute on mustien voimatervehdys, jonka palkintokorokeella seisleet yhdysvaltalaisjuoksijat Tommie Smith ja John Carlos tekivät nostaessaan mustiin hansikkaisiin puetut nyrkkinsä ilmaan. Kontroversiaalinen tervehdys on yleisemmän mustien kansalaisikeustaistelumerkityksen lisäksi tulkittavissa tilanteesta riippuen myös vallankumouksellisen *Mustat panterit* -organisaation tervehdykseksi. Ele on joka tapauksessa jäänyt historiaan yhtenä tunnetuimmista ihmisoikeusprotesteista urheilun yhteydessä.

[xviii] Pierre de Coubertin perusti Kansainvälisen Olympiakomitean ja hahmotteli olympialiikkeen ideologian kesäkuussa 1892 Pariisissa järjestetyssä kansainvälisessä urheilukongressissa. Olympialaisten peruskirja toimii edelleen kisojen pohjana.

[xix] "Tämä oikeus sisältää vapauden pitää mielipiteitä sekä vastaanottaa ja levittää tietoja ja ajatuksia alueellisista rajoista riippumatta ja viranomaisten siihen puuttumatta." (Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10. artikla, <http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1999/19990063>). Suomessa sananvapaus on turvattu perustuslain kahdennessatoista pykälässä (Suomen perustuslaki 11.6.1999/731, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>).

[xx] Suomenos Turtiainen, alkuperäinen sitaatti englanniksi: "So many grey areas in everything to do with the FA – not even including the hair & suits."

[xxi] Jääkiekon pelaajayhdistyksen puheenjohtaja Sinuhe Wallinheimon sanomisista syntyi kohu, kun hän totesi radio-ohjelmassa, että joukkueurheilijan kaapista ulos tuleminen pelaajauran aikana

on vaikea yhtälö. (Esim. Ilta-Sanomat 5.2.2014. Kansanedustaja Wallinheimon homolausunnosta nousi haloo: ”Erittäin vaikea yhtälö”. <http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-1288649956240.html>)

[[xxii](#)] Alun perin ”Seksiä peliin kentällä” -otsikitu Iltalehden artikkeli (25.6.2014) ei ole enää luettavissa lehden verkkosivuilla: [http://www.iltalehti.fi/yleisurheilu/2014062618440140\\_y1.shtml](http://www.iltalehti.fi/yleisurheilu/2014062618440140_y1.shtml)

[[xxiii](#)] Suomennos Turtiainen, alkuperäinen sitaatti englanniksi: “Shut the fuck up you fat ebola infected nig nog. Go back to the cotton field you fucking reject.”